

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Розвиток сучасних інструментів інвестування та
криптовалют

Виконав: здобувач освіти групи ФК24–1м
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Грищенко Олег Юрійович
(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Архирейська Н.В.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент _____
(місце роботи)
_____
(посада)
_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Дніпро – 2026

АНОТАЦІЯ

Грищенко О.Ю. Інвестиції та криптовалюти в умовах воєнного та післявоєнного розвитку економіки України

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2026.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти інвестиційної діяльності та функціонування криптовалют у сучасній фінансово–економічній системі України. Розкрито економічну сутність інвестицій, їх роль у забезпеченні економічного зростання. Було здійснено аналіз волатильності криптовалюти Bitcoin на провідних криптовалютних біржах у 2022 – 2025 роках, виявлено основні чинники цінової нестабільності та тенденції зниження волатильності в умовах зростання інституційної участі. Оцінено ефективність стратегічних інвестицій в Україні в умовах воєнного стану, визначено роль міжнародних фінансових інституцій у підтримці ключових секторів економіки та стабілізації макроекономічної ситуації. Обґрунтовано напрями доцільного та ефективного використання інвестиційних ресурсів і криптовалют у післявоєнний період. Визначено перспективи інтеграції криптовалют у фінансову систему України за умови належного нормативно–правового регулювання.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, подана на 79 сторінках, містить 20 таблиць, 9 рисунків. Список використаних джерел налічує 46 найменувань.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційні ресурси, криптовалюти, біткоїн, волатильність, стратегічні інвестиції, фінансовий ринок, післявоєнне відновлення.

ANNOTATION

Hryshchenko O.Yu. Investments and cryptocurrencies in the conditions of war and post-war development of the economy of Ukraine

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 072 "Finance, banking, insurance and stock market". – University of Customs and Finance, Dnipro, 2026.

The qualification work examines the theoretical and practical aspects of investment activity and the functioning of cryptocurrencies in the modern financial and economic system of Ukraine. The economic essence of investments, their role in ensuring economic growth are revealed. An analysis of the volatility of the Bitcoin cryptocurrency on leading cryptocurrency exchanges in 2022 – 2025 was carried out, the main factors of price instability and trends in reducing volatility in conditions of increasing institutional participation were identified. The effectiveness of strategic investments in Ukraine under martial law was assessed, the role of international financial institutions in supporting key sectors of the economy and stabilizing the macroeconomic situation was determined. The directions of expedient and effective use of investment resources and cryptocurrencies in the post-war period are substantiated. The prospects for the integration of cryptocurrencies into the financial system of Ukraine, provided that they are properly regulated, are determined.

The master's thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of sources used and appendices, is presented on 79 pages, contains 20 tables, 9 figures. The list of sources used includes 46 items.

Keywords: investments, investment resources, cryptocurrencies, bitcoin, volatility, strategic investments, financial market, post-war recovery.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ ТА СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ІНВЕСТУВАННЯ	7
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ	26
2.1 Аналіз ринку та визначення статусу криптовалют в Україні	26
2.2 Аналіз волатильності криптовалюти Bitcoin на криптовалютних біржах за 2022 – 2025 роки	34
2.3 Аналіз ефективності стратегічних інвестицій в Україні в умовах війни	41
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ДОЦІЛЬНОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ТА КРИПТОВАЛЮТ У ПІСЛЯВОЄННИЙ СТАН В УКРАЇНІ	50
3.1 Прогнозування положення криптовалют в Україні	50
3.2 Перспективи ратифікації криптовалют як повноцінного способу оплати в Україні	57
3.3 Шляхи покращення використання інвестиційних ресурсів	67
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80

ВСТУП

Актуальність дослідження. Інвестиційна діяльність є одним із ключових чинників забезпечення економічного зростання, структурної модернізації та фінансової стабільності держави. В умовах глобалізації фінансових ринків, цифровізації економічних процесів і трансформації традиційних фінансових інструментів особливого значення набуває ефективне використання інвестиційних ресурсів. Для України актуальність цієї проблематики істотно посилюється внаслідок повномасштабної війни, яка спричинила значні втрати виробничого потенціалу, інфраструктурні руйнування та зростання макроекономічних ризиків.

В умовах воєнного та післявоєнного розвитку інвестиції відіграють вирішальну роль у підтримці економічної стійкості, відновленні критичної інфраструктури, забезпеченні зайнятості населення та формуванні передумов довгострокового економічного зростання. Особливого значення у цьому контексті набувають криптовалюти та цифрові фінансові інструменти, які за останні роки перетворилися на важливий елемент світової фінансової системи. Висока волатильність криптовалют, зокрема Bitcoin, поєднується з їхнім потенціалом як альтернативного інвестиційного активу та інструменту фінансових трансакцій. В умовах обмеженого доступу до традиційних джерел фінансування криптовалюти можуть розглядатися як допоміжний механізм залучення інвестиційних ресурсів, що зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу їхньої ролі в економіці України.

Проблеми інвестиційної діяльності, розвитку фінансових ринків і функціонування криптовалют висвітлюються у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема В. Вітлінського, І. Лук'яненка, О. Катуніної, Н. Даценко, В. Дербенцева, а також у дослідженнях міжнародних фінансових організацій і аналітичних центрів. Значний внесок у вивчення криптовалютного ринку зроблено у працях, присвячених волатильності цифрових активів, впливу макроекономічних факторів на динаміку криптовалют та перспективам їх регулювання.

Разом із тим, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, питання

ефективності використання інвестиційних ресурсів в Україні в умовах війни, а також роль криптовалют у післявоєнному відновленні економіки залишаються недостатньо опрацьованими. Потребують подальшого дослідження проблеми поєднання традиційних та інноваційних фінансових інструментів, оцінювання інвестиційних ризиків і формування механізмів раціонального використання інвестицій у сучасних умовах економічної нестабільності.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження інвестиційної діяльності та криптовалютного ринку в умовах воєнного та післявоєнного розвитку економіки України, оцінка їхнього впливу на економічну стійкість держави та обґрунтування напрямів доцільного й ефективного використання інвестиційних ресурсів і криптовалют.

Відповідно до поставленої мети у роботі передбачено вирішення таких **завдань**:

- дослідити теоретичні засади інвестиційної діяльності та визначити роль інвестицій у розвитку національної економіки;
- розкрити економічну сутність криптовалют і їх місце у сучасній фінансовій системі;
- проаналізувати волатильність криптовалюти Bitcoin на криптовалютних біржах у 2022 – 2025 роках;
- оцінити ефективність стратегічних інвестицій в Україні в умовах воєнного стану;
- визначити перспективи використання криптовалют у фінансовій системі України;
- обґрунтувати шляхи покращення використання інвестиційних ресурсів у післявоєнний період.

Об'єктом дослідження є інвестиційні процеси та функціонування криптовалютного ринку в Україні.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі залучення та використання інвестиційних ресурсів і криптовалют в умовах

воєнного та післявоєнного розвитку економіки України.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використано: диалектичний підхід застосовано для аналізу розвитку інвестиційних процесів і криптовалютного ринку в динаміці. Методи індукції та дедукції використано для формування теоретичних узагальнень і висновків. Порівняльний економічний аналіз застосовано для зіставлення показників волатильності криптовалют і традиційних фінансових активів. Статистичні методи, зокрема табличний і графічний, використано для обробки та наочного представлення емпіричних даних. Методи аналізу та синтезу дали змогу обґрунтувати напрями покращення використання інвестиційних ресурсів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання висновків і рекомендацій роботи при формуванні інвестиційної політики, оцінюванні інвестиційних ризиків, а також у процесі післявоєнного відновлення економіки України.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно–правові акти України, статистичні дані Національного банку України, матеріали міжнародних фінансових організацій, аналітичні звіти криптовалютних платформ, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів з проблем інвестиційної діяльності та криптовалют.

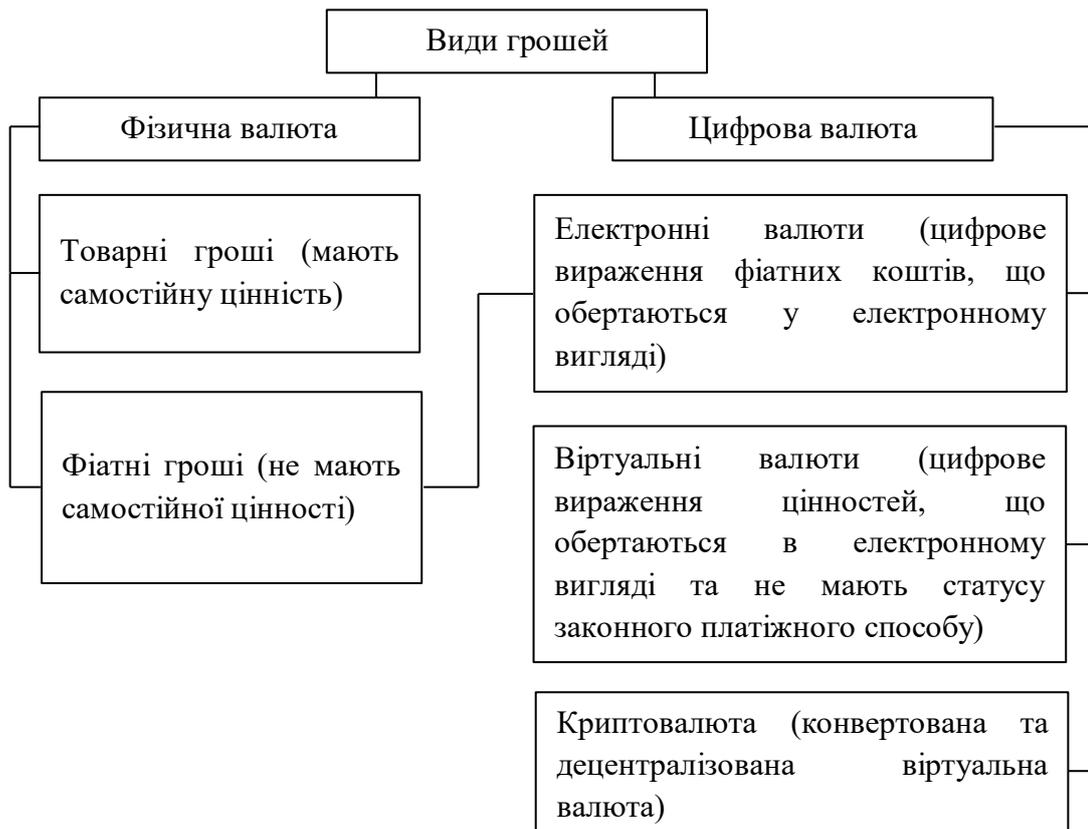
Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, подана на 79 сторінках, містить 20 таблиць, 9 рисунків. Список використаних джерел налічує 46 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ ТА СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ІНВЕСТИВАННЯ

Внаслідок стрімкого технологічного прогресу та створення технології розподіленого реєстру, з'явилася така категорія, як віртуальна валюта – цифрове вираження вартості, яке можна використовувати в цифровій формі (без будь-яких фізичних банкнот або монет) і котре функціонально прагне виступати в якості засобу обміну, одиниці обліку і зберігання вартості. Однак, на відміну від фіатних грошей, віртуальні валюти, як правило, не мають статусу законного платіжного засобу в жодній юрисдикції. Вони наділені цінністю тільки за згодою в співтоваристві користувачів віртуальної валюти [1].

Розглянемо на рис. 1.1 класифікацію грошей залежно від форми їх існування та способу обігу. Запропонована схема відображає поділ грошей на фізичні та цифрові з подальшою деталізацією їх видів.

Рис. 1.1. Класифікація грошей [1]

Як видно з рис. 1.1, цифрові гроші охоплюють електронні, віртуальні валюти

та криптовалюти як окрему децентралізовану форму. Така класифікація дозволяє чітко розмежувати традиційні та сучасні форми грошей у фінансовій системі. Крім того, деякі віртуальні валюти керуються централізованим адміністратором, який випускає валюту і підтримує центральний реєстр платежів. Інші віртуальні валюти децентралізовані, їх транзакції реєструються в мережі розподіленого реєстру, яка підтримується багатьма незалежними одноранговими комп'ютерами. Вони використовують методи шифрування для контролю за створенням грошових одиниць і перевірки переказу коштів. Користувачам надається певний рівень анонімності. Така система не спирається на урядові установи (центральні банки) або фінансові установи, які зазвичай беруть участь у створенні та передачі фіатних грошей. Конвертовані децентралізовані віртуальні валюти також називають криптовалютами. Така класифікація віртуальних валют відображена в табл 1.1:

Таблиця 1.1

Класифікація віртуальних валют [1]

Види	Централізовані	Децентралізовані
Конвертовані	<ul style="list-style-type: none"> – є адміністратор, учасники, що надають послуги з обміну, користувачі; – викисовується реєстр посередника; – можна обміняти на фіатні гроші. 	<ul style="list-style-type: none"> – є учасники, що надають послуги з обміну, користувачі; – немає адміністратора; – немає посередників, реєстр децентралізований; – можна обміняти на фіатні гроші.
Неконвертовані	<ul style="list-style-type: none"> – є адміністратор, учасники, що надають послуги з обміну, користувачі; – використовується реєстр посередника; – не можна обміняти на фіатні гроші. 	Не існує

Як видно з табл. 1.1, децентралізовані конвертовані віртуальні валюти не мають адміністратора та посередника, що відрізняє їх від централізованих форм. Така особливість зумовлює специфіку їх використання, регулювання та обміну на

фіатні кошти.

Криптовалюта – це різновид цифрових грошей, у якому використовуються розподілені мережі й публічно доступні журнали реєстрації угод, а ключові ідеї криптографії поєднані в них із грошовою системою заради можливості створити безпечну, анонімну та потенційно стабільну віртуальну валюту.

Мета функціонування криптовалюти – створення незалежної від регулювання альтернативної платформи, в якій перекази у порівнянні з альтернативними напрямками здійснюються швидше і з мінімальними витратами, а також не існує потреби зазначення персональних даних.

Технічні, технологічні та організаційні аспекти використання криптовалют вказують на те, що вони майже тотожні з електронним видом грошей безготівкової форми їх обороту. Однак хибним є повне ототожнення криптовалюти з безготівковими грошима загалом і їх окремим видом – електронними грошима. Криптовалюти як електронні гроші є неперсоніфікованим платіжним інструментом (тобто не потребують ідентифікації власника) та обертаються поза межами банківської системи в електронному вигляді.

Загальна кількість криптовалют налічує безліч назв, проте найпоширеніші – Bitcoin, Ripple, Ethereum, EOS, Tether, Bitcoin Cash, Litecoin та ін.

На початку свого розвитку біткоїн був локальною криптовалютою, за кілька років він перетворився на систему світового рівня. Поступово з'являються ознаки офіційного визнання криптовалют фінансовими установами. Ставлення до криптовалют у різних країнах суттєво відрізняється. Наприклад, в Новій Зеландії влада дозволила виплату заробітної плати у криптовалютах, управління з контролю над фінансовою діяльністю Великобританії класифікувало різні види криптоактивів, керівництво фінансових послуг Абу-Дабі представило концепцію стейблкоїнів, повністю підкріплених фіатною валютою [2].

Історія криптовалют почалася у жовтні 2008 року з публікацією вайтпейпера Сатоші Накамото. У цьому документі Сатоші описав механізм децентралізованої валюти, яка не потребує довіри до центрального авторитету. В основі походження криптовалюти лежить блокчейн – технологія, що дозволяє зберігати записи про всі

транзакції у вигляді послідовності блоків. Це забезпечує прозорість та безпеку транзакцій, оскільки змінити інформацію в одному з блоків без зміни всіх наступних блоків неможливо.

Біткоїн часто називають першою криптовалютою, але це не зовсім так. З походженням криптовалют є нюанс. Ідея біткоіна не така вже й оригінальна. Вже тоді він мав прообрази – концепти електронних валют, які згодом лягли в основу біткоіна.

Наприкінці 1990–х Вей Дай запропонував концепцію b-money, децентралізованої електронної валюти. Нік Сабо розробив схему Bit Gold, яка, як і біткоїн, використала доказ виконання роботи для захисту мережі. Обидві ці ідеї запропонували використовувати криптографію для досягнення децентралізації та анонімності, але жодна з них не була повністю реалізована.

Ще один концепт, яким міг надихатися творець біткоіна – Hashcash. Розроблений в 1997 році Адамом Беком, Hashcash не був криптовалютою, але запропонував метод доказу виконання роботи, який пізніше був адаптований у біткоіні для майнінгу. Як і будь-який винахід, біткоїн не з'явився з нізвідки. Але в результаті саме біткоїн вперше об'єднав і реалізував на практиці ці ідеї.

Сатоші Накамото залишається загадковою фігурою. Попри безліч спроб встановити його ідентичність, досі невідомо, хто він насправді: одна людина чи група людей. Сатоші брав активну участь у розробці Bitcoin до 2010 року, після чого зник, залишивши ком'юніті самостійно розвивати проєкт. Він і є той, хто придумав криптовалюту. Після себе Сатоші залишив лише публікації та переписки, з яких видно його зацікавленість у створенні повністю анонімної та децентралізованої фінансової системи.

Після запуску першої криптовалюти у 2009 році почалася ера розробки та створення нових коїнів, кожна з яких прагнула покращити або доповнити існуючі можливості біткоіна або запропонувати нові функції. Ось деякі з перших криптовалют, які були створені після:

1. Namecoin (NMC). Запущений у квітні 2011 року, Namecoin був першою альтернативою Bitcoin та першою спробою використати блокчейн для

децентралізації реєстрації доменних імен, що могло б утруднити цензуру інтернету. Namecoin вносив записи про них прямо у свій блокчейн.

2. Litecoin (LTC). Створений Чарлі Лі у жовтні 2011 року, Litecoin запропонував коротший час створення блоку (2,5 хвилини проти 10 хвилин у Bitcoin), що забезпечувало швидшу обробку транзакцій. Litecoin також використовував інший алгоритм хешування, Scrypt, який був менш схильний до впливу спеціалізованого обладнання для майнінгу, ніж алгоритм SHA-256, що використовується в Bitcoin.

3. Peercoin (PPC). Запущений у серпні 2012 року, Peercoin запровадив концепцію доказу частки володіння (proof-of-stake). Вона передбачала, що частка створення блоків визначається обчислювальною потужністю, як-от proof-of-work системами, так і кількістю монет, якими володіє учасник. Це було зроблено для зменшення енергетичних витрат за майнінг. Сьогодні цей концепт є основою більшості сучасних валют, від Ethereum до Toncoin.

Зараз всі три криптовалюти практично забуті. На їхнє місце прийшли інші, більш технологічні коїни. Тим часом Bitcoin залишається криптовалютою №1 з великим відривом, і саме він став першою криптовалютою на блокчейні, але сам блокчейн винайшов не Сатоші. Ця технологія була вперше описана в 1991 дослідниками Stuart Haber and W. Scott Stornetta [3].

Сьогодні криптовалюта в Україні офіційно визнана об'єктом цивільних прав, проте не є законним платіжним засобом. Національний банк неодноразово підкреслював, що біткоїн або будь-яка інша криптовалюта не може використовуватися для розрахунків на території країни. Це означає, що заплатити за товар або послугу в магазині криптовалютою не можна.

При цьому держава визнає існування ринку і необхідність його регулювання. Закон «Про віртуальні активи» був прийнятий в 2022 році, проте досі не набрав чинності. Головна причина – відсутність змін у Податковому кодексі, без яких неможливо запровадити повноцінне оподаткування криптовалют і роботу криптобірж. Таким чином, правовий статус криптовалют залишається в підвішеному стані: вони існують, але юридично не вбудовані у фінансову систему

України.

У Верховній Раді розглядається кілька законопроектів, які повинні запустити регулювання криптовалют. Вони спрямовані на гармонізацію національного законодавства з європейським регламентом МіСА. Планується встановити єдині правила для цифрових активів, визначити порядок ліцензування криптобірж, провайдерів гаманців, а також впровадити систему захисту прав інвесторів.

У перспективі Україна отримає сучасну правову базу, що дозволить залучити інвестиції, вивести криптобізнес з тіні, забезпечити прозоре оподаткування. Легалізація криптовалют і створення чітких правил гри сприятимуть формуванню нового сегмента економіки, пов'язаного з блокчейн-технологіями.

Питання оподаткування криптовалют в Україні залишається одним з найскладніших. Поки відсутні спеціальні норми, податкові органи орієнтуються на загальні положення Податкового кодексу. Дохід від продажу або обміну криптовалюти трактується як інвестиційний дохід, який оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором.

Однак на практиці виникають труднощі. Наприклад, курс криптовалюти постійно змінюється, а офіційного курсу НБУ немає. Це ускладнює розрахунок оподаткованої бази при поданні декларації. Крім того, поки не визначено порядок обліку витрат на придбання цифрових активів та на їх зберігання.

Прийняття змін до Податкового кодексу має усунути ці прогалини, запровадивши поняття «віртуальні активи» та встановивши окремі правила оподаткування. Це особливо важливо для тих, хто займається майнінгом криптовалют і працює з великими обсягами коштів.

Криптобіржі в Україні сьогодні діють без чіткої системи ліцензування. Багато майданчиків зареєстровані за кордоном, а українські користувачі працюють через закордонні сервіси. У майбутньому планується ввести обов'язкове ліцензування провайдерів криптовалютних послуг: обмінних пунктів, криптобірж, операторів електронних гаманців.

Наявність ліцензії означатиме, що компанія відповідає вимогам фінансового моніторингу, дотримується AML/KYC-процедур і несе відповідальність перед

клієнтами. Це підвищить довіру інвесторів і дозволить сформувати цивілізований ринок. Законодавчі ініціативи передбачають видачу ліцензій компаніям, які надають послуги з віртуальними активами. Це створить систему контролю і дозволить вивести бізнес з тіні.

Одне з ключових завдань – запобігання відмиванню доходів і фінансуванню тероризму. Для цього в Україні повинні бути впроваджені суворі правила AML і KYC для криптовалют. Вони зобов'язують компанії ідентифікувати клієнтів, фіксувати походження коштів і повідомляти про підозрілі операції. Фінансовий моніторинг криптовалют стане невід'ємною частиною роботи бірж і обмінників. Це наблизить Україну до міжнародних стандартів FATF і забезпечить захист фінансової системи від зловживань.

Ще один важливий елемент майбутнього регулювання – захист прав інвесторів. Зараз випадки шахрайства з криптовалютами не рідкість: користувачі стикаються зі зломом гаманців, втратою коштів на нелегальних платформах, обманом з боку недобросовісних організаторів ICO. Нова законодавча база повинна передбачати механізми повернення коштів, можливість звернення до суду, а також державний контроль над діяльністю криптобірж. Це дозволить зміцнити довіру до цифрових активів і зробити інвестиції в криптовалюту більш безпечними.

Відсутність регулювання створює умови для шахрайства. Користувачі часто втрачають кошти через фішинг, підроблені ICO або діяльність нелегальних бірж. Саме тому необхідні державний нагляд і правові механізми захисту. В Європейському Союзі прийнято регламент MiCA, який встановлює єдині правила для криптовалютного ринку. Україна планує синхронізувати своє законодавство з цим документом, щоб забезпечити інтеграцію в європейське правове поле. В Україні поки що небагато судових справ, пов'язаних з криптовалютами. Але вже є прецеденти, коли суд визнавав цифрові активи майном, що підлягає розподілу при шлюбнорозлучних процесах або конфіскації при розслідуванні злочинів. У майбутньому судова практика буде розвиватися в міру впровадження законів [4].

Основою криптовалют є блокчейн. Блокчейн – це розподілений реєстр, або ж база даних, де зберігаються всі транзакції у мережі. Головна ідея полягає в тому,

що ця база даних не розташована на одному центральному сервері, а дублюється та постійно синхронізується між великою кількістю вузлів (комп'ютерів), розкиданих по всьому світу. Кожен із цих вузлів зберігає копію блокчейну й бере участь у перевірці транзакцій, забезпечуючи децентралізацію та стійкість до зламів.

Блокчейн складається з послідовності блоків, кожен із яких містить записи про певну кількість транзакцій. Коли нові транзакції виникають у мережі, вони збираються у “пулі” непідтверджених транзакцій, після чого вузли (майнери або валідатори) опрацьовують їх і формують із них нові блоки. Кожен новий блок “прив’язується” до попереднього за допомогою криптографічного зв’язку (хешу блоку), утворюючи ланцюжок блоків – звідси й назва “blockchain”.

Завдяки цьому ланцюжку та розподіленому зберіганню інформації неможливо непомітно змінити чи видалити вже підтверджені транзакції. Якщо хтось спробує скоригувати дані в одному з вузлів, система відразу виявить розбіжність, оскільки інші вузли зберігають оригінальну версію ланцюжка. Так забезпечується безпечність і незмінність блокчейну, що є критично важливим для криптовалютних систем. Саме блокчейн став технологічним проривом, який дав поштовх появі біткоіна та пізніше інших криптовалют. З його допомогою стали можливими децентралізовані платіжні системи, у яких не потрібно довіряти посередникам. Це різко контрастує зі звичною фінансовою моделлю, де переказ коштів неможливий без банків чи платіжних провайдерів.

Звичайна криптовалютна транзакція виглядає наступним чином:

- формування транзакції: необхідно відкрити криптовалютний гаманець і вказати кількість біткоінів, яку потрібно надіслати, а також адресу отримувача (публічний ключ);
- підпис і відправлення: транзакція підписується особистим приватним ключем. Приватний ключ – це “секрет”, який підтверджує, що саме відправник є власником цих біткоінів і має право розпоряджатися ними. Потім це повідомлення з цифровим підписом розсилається іншим вузлам мережі;
- перевірка дійсності: вузли мережі (майнери або валідатори, залежно від алгоритму консенсусу) отримують транзакцію й перевіряють, чи дійсно на рахунку

відправника достатній баланс для транзакції, чи це не спроба витратити вже витрачені монети, а також чи вірний підпис;

- увімкнення в блок: після перевірки транзакція потрапляє у блок, який формується вузлом. Блок додається до блокчейну, і вся мережа узгоджує зміну історії транзакцій (кожен вузол оновлює свою копію);

- підтвердження: як тільки блок прийнято й додано до ланцюжка, транзакція вважається підтверженою. Тепер отримувач офіційно володіє отриманими монетами, і цю подію записано у незмінному блокчейні.

Такий вид зберігання капіталу має бути добре захищений, тому потрібні надійні механізми гарантування безпеки, а саме:

- криптографія з відкритим ключем. Кожен користувач має пару ключів: публічний (адреса) і приватний (секретний). Публічний ключ можна роздати іншим для отримання монет, а приватний слугує для підпису транзакцій. Зламати сучасні схеми криптографії настільки складно, що це вимагає нереалістично великих обчислювальних потужностей;

- хешування. Це одностороння функція, яка перетворює вхідні дані (наприклад, запис про транзакцію) у рядок фіксованої довжини (хеш). Для будь-яких змін у початкових даних результат (хеш) суттєво відрізнятиметься. Блокчейн використовує хешування для “прив’язки” блоків один до одного й захисту від несанкціонованих змін;

- електронний підпис (цифрові підписи). Кожна транзакція підписується цифровим підписом, який підтверджує, що саме власник приватного ключа дає дозвіл на переказ коштів. У біткоіні та інших криптовалютах використовують алгоритм ECDSA (Elliptic Curve Digital Signature Algorithm), що забезпечує безпеку за прийнятної швидкості обчислень;

- розподілена мережа. Усі операції й історія транзакцій зберігаються на сотнях чи тисячах вузлів. Щоб підробити блокчейн, зловмиснику довелося б контролювати більшість із них, що зазвичай є економічно не вигідним або взагалі неможливим.

Основним видами створення нових «монет» є майнінг (Proof-of-Work), та

Стейкінг (Proof-of-Stake).

Біткоїн та багато ранніх криптовалют використовують алгоритм консенсусу Proof-of-Work (PoW). Його суть полягає в тому, що “майнери” (учасники мережі) змагаються в розв’язуванні складних криптографічних задач. Той, хто першим знаходить правильне рішення (хеш), отримує право створити новий блок, до якого включає набір транзакцій. Поряд із комісіями за транзакції він отримує і винагороду у вигляді нових монет, згенерованих самим протоколом. Складність задачі динамічно змінюється так, щоб блоки створювалися приблизно через однакові проміжки часу. Наприклад, у біткоїна блок з’являється близько кожні 10 хвилин. Щоби мати конкурентну перевагу, майнери використовують потужні обчислювальні пристрої (ASIC, графічні процесори). Майнінг потребує значних витрат електроенергії, що породжує дискусії довкола впливу на довкілля. Утім, саме PoW зробив біткоїн надзвичайно безпечним, оскільки для “підробки” ланцюжка потрібно контролювати принаймні 51% загальної обчислювальної потужності мережі – а це надзвичайно дороге завдання.

Новіші проекти часто послуговуються алгоритмом Proof-of-Stake (PoS) або його варіаціями. У цьому випадку “валідатори” (учасники мережі, які хочуть підтверджувати блоки) не виконують складних обчислень, а “заморожують” свої монети (ставлять їх на стейк). Розмір стейку впливає на ймовірність того, що саме цей валідатор отримає право додати блок і забрати винагороду. Таким чином, безпека мережі базується на тому, що валідатори ризикують своїми монетами. Якщо вони діятимуть зловмисно (спробують підтвердити неправильні транзакції), мережа може “покарати” їх, конфіскувавши частину коштів. Це робить атаку дуже не вигідною і водночас зменшує потребу у великих обчислювальних потужностях. У PoS-системі нові монети зазвичай розподіляються між тими, хто тримає стейк, пропорційно до їхньої частки й успішних дій із підтвердження блоків.

Обидва механізми – майнінг і стейкінг – вирішують подібне завдання: додавати нові блоки, перевіряти транзакції й стимулювати учасників поводитися чесно. Утім, їхній підхід до безпеки й емісії кардинально різняться. PoW виділяється високою енергомісткістю й міцністю, PoS – більшою ефективністю і

швидкістю транзакцій. Кожен проєкт обирає свій шлях, залежно від дизайну блокчейну і бачення розробників [5].

Будь-яка сучасна крипто-платформа орієнтована не лише на класичне придбання та продаж цифрових активів, а й на широкий спектр операцій з криптою. Використання монет такого формату та всіх доступних видів криптовалют – це ризик. Але його завжди можна виправдати перевагами, які пропонуються користувачам.

Переваги цифрових активів:

- децентралізація. Світова та українська криптовалюта побудована на технології блокчейн, яка дозволяє проводити транзакції без посередництва банків чи інших установ. Це підсилює фінансову свободу, тому контроль за коштами лежить виключно на користувачах;

- безпека. Технологія блокчейн забезпечує високий рівень безпеки активів та персональних даних;

- доступність. Для цифрових валют не існує географічних кордонів, тому вони доступні всім користувачам;

- мінімальні витрати та висока швидкість. В порівнянні з традиційними фінансовими системами, вартість транзакцій в криптовалюті зазвичай набагато нижча [6].

Багато плюсів крипти ґрунтуються на відмінностях цифрової валюти від фіатної. Фіатні гроші – це звичайні валюти країн. Як і криптовалюта, фіат не забезпечується золотом чи іншими фізичними цінностями, але регулюється. Криптовалюта анонімна і пропонує власникам набагато більше свобод, до того ж, вона не схильна до інфляції, тоді як фіатні гроші знецінюються регулярно.

Крім децентралізованої системи людей залучають і інші переваги криптовалют:

- анонімність;

- низька вартість переказів, незалежно від місцезнаходження користувачів;

- великі можливості для інвестицій;

- різні методи заробітку, активного та пасивного;

– захист від інфляції.

Криптовалютна індустрія активно розвивається, деякі проблеми, які хвилювали користувачів ще вчора, сьогодні практично не згадуються. Але мінуси у крипто такі є:

- висока волатильність, різкі зміни курсу, які завжди можна спрогнозувати;
- залежність вартості активів від попиту та пропозиції, непередбачуваність ринку;
- відсутність чіткого законодавчого регулювання;
- незворотність транзакції, операцію не можна скасувати.

Одним із тимчасових недоліків криптовалюти можна назвати недовіру з боку суспільства. Поки що крипто офіційно визнана лише одиничними країнами, а більшість людей у світі насторожено ставляться до віртуальних активів. Через це виникають міфи, пов'язані з загрозою криптовалюти. Однак у міру зростання популярності цифрових активів їх легалізуватимуть дедалі більше країн світу, і згодом крипто стане звичним засобом оплати товарів та послуг, а також простим і зрозумілим для багатьох інструментом для інвестицій та зберігання заощаджень [7].

Отже, технологічні засади криптовалют – блокчейн, децентралізація, криптографія та механізми консенсусу – саме те, що робить їх унікальними фінансовими інструментами. Вони можуть працювати без централізованих посередників та усувають високі вхідні бар'єри.

Ці ключові характеристики, доповнені прозорістю й безпекою, відкривають значний простір для інновацій. Мова йде про все: від миттєвих міжнародних платежів до комплексних децентралізованих фінансів (DeFi) та багатьох інших перспективних застосунків.

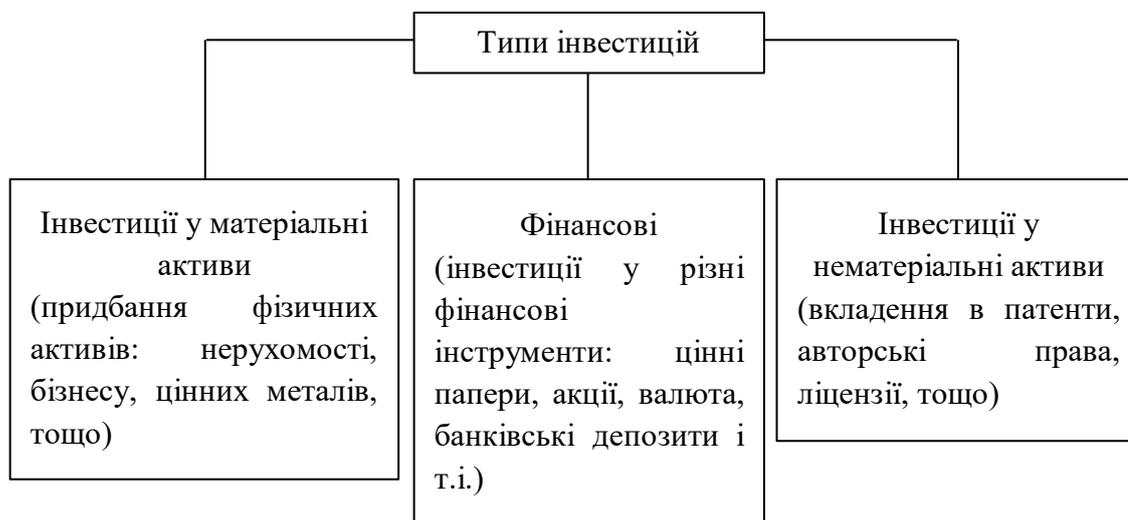
Розуміння того, як саме працюють криптовалюти, допомагає не просто оцінити їхні перспективи чи потенційні ризики, а й свідомо та впевнено користуватися цими технологіями. Наприклад, знання, що транзакції перевіряються тисячами незалежних вузлів, або що кожна операція захищена вашим приватним ключем, дає змогу краще захистити власні активи та зберігати

спокій під час значної волатильності ринку.

Сьогодні, особливо в умовах війни, не буде зайвим мати фінансову подушку безпеки на своєму рахунку. Гарним інструментом підтримання свого капіталу є правильні та продумані інвестиції. Інвестування – це вкладання грошей у певний актив (матеріальну чи нематеріальну цінність – нерухомість, акції, метали, бізнес тощо) з метою отримання прибутку. Людина, яка вкладає гроші – називається інвестором, а її діяльність – інвестиційною.

Головна мета інвестора – отримання прибутку. Проте в часи мінливої економіки, які ми спостерігаємо останні кілька років, коли події відбуваються аж надто швидко, насамперед, інвестори думають не про примноження статків, а про збереження свого кровно заробленого капіталу.

Розглянемо на рис. 1.2 основні типи інвестицій залежно від характеру активів. Схема відображає поділ інвестицій на матеріальні, фінансові та нематеріальні.

Рис. 1.2. Типи інвестицій [8]

Як видно з рис. 1.2, кожен тип інвестицій має специфічні об'єкти вкладення та різний рівень ризику й дохідності. Така класифікація дає змогу обґрунтовано обирати напрями інвестування відповідно до фінансових цілей інвестора.

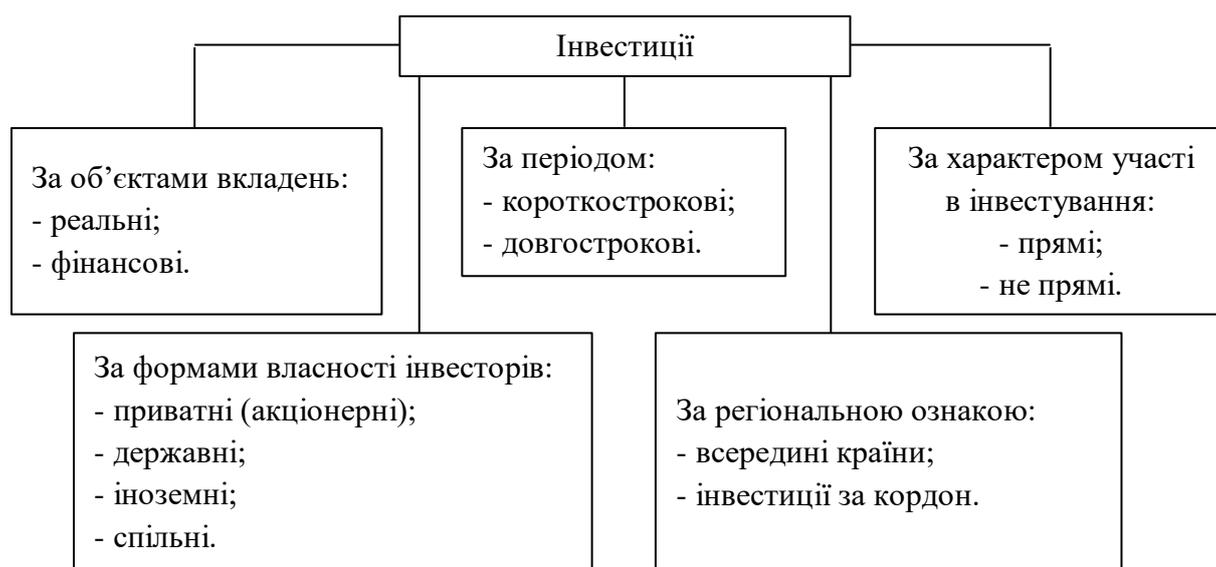
За рівнем ризику інвестиції також поділяються та бувають такими:

– консервативні – включають банківські депозити, фінансові фонди, боргові цінні папери;

– помірні – вкладення у акції зі середньоринковим ризиком;
 – агресивні – ризикові вкладення в акції молодих компаній, криптовалюту, тощо [8].

Інвестиції в об'єкти підприємницької діяльності здійснюються в різних формах. З метою обліку, аналізу та планування інвестиції класифікують за різними ознаками. Класифікацію представлено в вигляді схеми [9].

Розглянемо на рис. 1.3 класифікацію інвестицій за основними ознаками. Запропонована схема узагальнює підходи до групування інвестицій залежно від об'єктів вкладення, періоду, форм участі та інших критеріїв.

Рис. 1.3. Класифікація інвестицій [9]

Як видно з рис. 1.3, інвестиції можуть класифікуватися за кількома взаємодоповнюючими ознаками. Такий підхід дозволяє комплексно оцінювати інвестиційну діяльність та обирати оптимальні форми вкладення капіталу. Під інвестиціями звичайно розуміються довгострокові вкладення капіталу в підприємства різних галузей народного господарства, в інфраструктуру, в соціальні програми, в охорону навколишнього середовища. Інвестиції відображають усі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницького та інші види діяльності, в результаті яких формується прибуток або досягається соціальний ефект. Державні інвестиції можуть здійснюватись і з метою регулювання розвитку економіки.

Інвестиційна діяльність у сучасних умовах проходить переважно у сфері обміну та виражається у формі купівлі–продажу товарів та послуг на ринках інвестиційних товарів. Навіть за умови рівномірного розширення кругообігу інвестицій, продукту та прибутку на даному підприємстві, тривалість кругообігу на різних підприємствах залишається різною. А різна тривалість кругообігу інвестицій на різних підприємствах, а також нерівномірність кругообігів інвестицій, продукту та прибутку в межах одного, окремо взятого підприємства зумовлює необхідність поширення інвестиційного процесу за межі підприємства, формування на базі одиничних, окремих кругообігів інвестицій єдиної інвестиційної системи.

У загальному випадку інвестиційна діяльність містить у собі такі етапи: формування нагромаджень – вкладення ресурсів (інвестування) – одержання прибутку. Отримання достатнього прибутку та приросту капіталу є цільовою установкою інвесторів. Згідно з метою інвестиційної діяльності, фірма у ринкових умовах вирішує три типи інвестиційних завдань:

- по–перше, вибір інвестиційних проектів та розміщення капіталів згідно з обраними проектами;

- по–друге, оптимізацію або безперервне коригування капітальної структури фірми шляхом залучення джерел зовнішнього фінансування (емісія цінних паперів, кредити банків);

- по–третє формування нагромаджень та розподіл дивідендів, оптимізацію пропорцій між інвестиціями та дивідендами.

Перед вкладенням коштів, потрібно враховувати тривалість інвестиційного циклу. Він може бути короткостроковим – до року, або довгостроковим – розрахованим на рік і більше. Вищу прибутковість забезпечують переважно довгострокові інвестиції, при цьому паралельно зростає і їх ризикованість. Ці два параметри при оцінці інвестиційних інструментів завжди крокують поруч, адже, чим коротший період вкладення коштів, тим легше контролювати процес їх обороту та своєчасно вивести з нього у разі несприятливих подій.

Створення єдиної інвестиційної системи стає можливим у міру розвитку

кредитної системи та інститутів ринку цінних паперів (фондового ринку). Кредитна система акумулює всі грошові нагромадження країни. Тим самим усувається суперечність між нагромадженням та інвестиціями, що виникає при організації виробничого процесу підприємцями. Це означає, що за браком власних нагромаджень індивідуальний або інституційний інвестор може одержати у банку кредит на інвестиційні цілі. І в протилежній ситуації, тобто за наявності тимчасових нагромаджень, що використовують інвестори можуть надати їх в позику банкові на певний строк за визначену плат (депозитний відсоток).

Таким чином, підвищується мобільність капіталів, зростає швидкість їх переміщення у сфері економіки з найвищою нормою прибутку. Одночасно прискорюється процес вирівнювання норми прибутку в національному масштабі. Останнє дозволяє уніфікувати ціну позикового капіталу, як на грошових ринках, так і ринках капіталів [9].

Щоб обрати, куди краще інвестувати гроші, варто виконати певний алгоритм дій. Інструкція для починаючого інвестора складається із таких кроків:

1. Визначення своїх фінансових цілей та очікувань. Потрібно визначити, на який термін зручно здійснити інвестування, на які ризики ви готові піти, та який результат буде прийнятним. Вже один цей крок допоможе відсіяти переважну кількість варіантів, куди вигідно вкладати гроші.

2. Оцінка ринкового стану. Обирати напрям інвестування доцільно одночасно з аналізом ринку. В період економічного розквіту підвищується конкуренція, а також вхідні пороги – мінімальні суми інвестування. Одночасно, через високий попит, можуть знижуватися відсоткові ставки, пропонуючи меншу прибутковість. Під час ринкового спаду увійти до ринку значно простіше, при цьому ступінь ризику буде вищою.

3. Оцінка напрямів, куди інвестувати гроші. Варто критично розглянути різні варіанти вкладення коштів, зважаючи на їх прибутковість, ризиковість, тривалість, організаційну складність, обравши кілька оптимальних варіантів.

4. Диверсифікація інвестиційного портфеля. Економісти послуговуються виразом «не варто класти всі яйця до одного кошика», адже так зростає ризик

втратити всі накопичення у разі падіння цього кошика. Натомість безпечніше скористатися кількома напрямками інвестування, розділивши заощадження на частини. У разі невдачі на одному напрямі, простіше зберегти статки та перекрити нестачу за рахунок іншого.

5. Встановлення обмежувальних орієнтирів. Щоб захиститися від збитків, варто на початку інвестування встановити для себе критерії, за яких буде прийнято рішення про виведення інвестицій. Це може бути граничний рівень прибутковості акцій, рівень цін на товари, у виробництво яких було вкладено гроші, або критичне зростання собівартості виробництва.

Інвестування в Україні протягом періоду воєнних дій обмежене внутрішніми напрямками. Вкладення коштів у іноземні активи заборонене з метою збереження валюти та захисту стабільності економіки. Проте є багато перспективних ідей, куди вкласти гроші під час війни, з низьким або помірним ризиком:

1. Депозити. Найпростіший і найдоступніший спосіб інвестування в Україні. З нього радять починати інвестиційну діяльність, використовуючи у якості тренувального майданчика для подальшого обґрунтованого вибору, куди вкласти гроші, щоб заробити. Депозит забезпечує безризикове накопичення коштів, за рахунок захисту від інфляції, а також гарантій повернення, які надають всі українські банки. Щоб отримати від нього максимум користі, потрібно ретельно підібрати банківську програму вкладень. Зверніть увагу на депозитний портфель UkrSibbank, який пропонує ефективні рішення для зберігання іноземної валюти, швидкого накопичення у гривні, ощадливого використання коштів для пенсіонерів.

2. Акції вітчизняних компаній. Залучення коштів у перспективний бізнес може забезпечити стабільний додатковий дохід на тривалу перспективу. Найбільш стійкими та стратегічно виправданими вважаються галузі сільського господарства, інформаційних технологій та енергетики. Кожна з них має важливе значення для економіки країни, за рахунок чого користується різноманітними преференціями та підтримкою з боку держави, у них активно впроваджуються інноваційні технології для підвищення конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Ці фактори формують надійне підґрунтя для безпечного інвестування власних заощаджень

фізичних осіб.

3. Облігації. Особливим попитом сьогодні користується ОВДП – облігації внутрішніх державних позик, які можуть викуповувати громадяни, тим самим надаючи свої кошти у кредит державі для фінансування оборонної галузі та економіки в цілому. Облігації захищені законодавчо та підлягають обов'язковому поверненню, а їх прибутковість, в залежності від суми та періоду вкладення, може досягати рівня депозитів.

4. Нерухомість. Зважаючи на вимушену міграцію, інвестиції в Україні у житлову нерухомість займають лідируючі позиції у західних та центральних регіонах. Вкладати кошти можна, як у новобудови, так і вторинний ринок, викуповуючи оселі для здачі в оренду. Комерційні площі також користуються попитом серед компаній, що розширюються, та новачків, зокрема ФОП.

5. Інновації. Стартапи у галузях інформаційних технологій, штучного інтелекту, фінтеху – найперспективніші варіанти, куди можна інвестувати гроші. Попри складну воєнно–політичну та економічну ситуацію, в країні спостерігається сплеск інноваційного розвитку. Частково він присвячений розробкам військового призначення, проте новітні технології охоплюють всі сфери діяльності.

6. Криптовалюта. Як і було зазначено раніше – це один з найперспективніших напрямків вкладення капіталу в сучасних умовах, коли криптовалюти щоденно та стрімко розвиваються. У 2025 році вже простіше визначити перспективні віртуальні валюти, а також відстежувати їх рух за допомогою різноманітних програм та застосунків. Дана галузь потребує не лише азартності, а й глибоких знань у фінансовій сфері. Вона підходить тим, хто шукає не найпростіший варіант, куди можна вкласти гроші, а хоче повністю зануритися у нову справу.

При виборі інвестиційного інструменту та напряму, важливо зважати на власну готовність до фінансової діяльності, наявність вільного часу та головне бюджету.

Інвестування корисне не лише для безпосереднього вкладника, а й для економіки в цілому. Воно стимулює її розвиток, насичує ринок ліквідними активами та підтримує високі темпи оборотності капіталу. Внутрішня інвестиційна

активність приваблює закордонних інвесторів, створює позитивний фінансовий клімат, що спонукає нових вкладників залучати свої кошти. Таким чином формується стабільна та гнучка економічна система із зростаючим рівнем добробуту [10].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз ринку та визначення статусу криптовалют в Україні

Ключовою особливістю функціонування криптовалютного ринку в Україні є його правова невизначеність, яка, з одного боку, стримує повноцінну інтеграцію цифрових активів у фінансову систему, а з іншого – не перешкоджає їх активному використанню населенням і бізнесом. Станом на сьогодні криптовалюти в Україні не мають статусу законного платіжного засобу, а отже не можуть використовуватися для обов’язкових розрахунків за товари та послуги. Разом з тим держава фактично визнає існування ринку віртуальних активів і необхідність його регулювання.

Поворотним моментом у формуванні нормативної бази стало ухвалення Закону України «Про віртуальні активи». Цей документ заклав правові основи для визначення криптовалют як об’єктів цивільних прав та визнав можливість володіння, обміну і передачі таких активів. Водночас закон не надав криптовалютам функцій грошей, що відповідає позиції Національного банку України, який неодноразово наголошував на неможливості прирівнювання цифрових активів до національної валюти.

Фактичне застосування Закону «Про віртуальні активи» було відкладене через відсутність комплексних змін до Податкового кодексу України. Саме податкове регулювання залишається одним із найбільш проблемних аспектів функціонування крипторинку. Наразі доходи від операцій з криптовалютами оподатковуються відповідно до загальних норм податкового законодавства як інвестиційний дохід фізичних осіб. Такий підхід не враховує специфіку цифрових активів, зокрема їх високу волатильність, складність визначення моменту виникнення доходу та відсутність офіційного курсу криптовалют.

Відсутність спеціального податкового режиму створює ситуацію правової асиметрії, за якої держава визнає наявність криптовалют, але не пропонує чітких

механізмів їх обліку та декларування. Це, у свою чергу, знижує мотивацію до легалізації доходів та обмежує можливості залучення інституційних інвесторів, для яких податкова визначеність є критично важливою умовою.

Окремої уваги потребує питання фінансового моніторингу та протидії відмиванню доходів. Україна взяла на себе зобов'язання імплементувати рекомендації FATF щодо регулювання ринку віртуальних активів. Це передбачає впровадження процедур AML/KYC для провайдерів криптовалютних послуг, ідентифікацію користувачів, фіксацію походження коштів та повідомлення про підозрілі операції. На практиці ці вимоги частково виконуються великими міжнародними криптобіржами, послугами яких користуються українські громадяни, однак на національному рівні єдина система контролю ще не сформована.

У контексті євроінтеграції особливого значення набуває гармонізація українського законодавства з регламентом Європейського Союзу MiCA (Markets in Crypto–Assets). Цей документ встановлює єдині правила для обігу криптоактивів, ліцензування провайдерів та захисту прав інвесторів. Запровадження аналогічних підходів в Україні дозволить не лише підвищити прозорість ринку, а й створити умови для приходу міжнародних криптовалютних компаній та інституційних інвесторів.

Розглянемо в табл. 2.1 правовий статус та регуляторні характеристики криптовалют в Україні. Наведені положення відображають чинний стан нормативного врегулювання цифрових активів.

Таблиця 2.1

Правовий статус та регуляторні характеристики криптовалют в Україні [1]

Критерій	Характеристика
Законний платіжний засіб	Не визнається
Визнання як об'єкт цивільних прав	Так
Спеціальний податковий режим	Відсутній
Ліцензування криптосервісів	У стадії формування
AML/KYC–регулювання	Часткове

Як видно з табл. 2.1, криптовалюти в Україні не визнаються законним платіжним засобом, проте визнаються об'єктом цивільних прав. Водночас регуляторне середовище перебуває на етапі формування, що зумовлює часткове застосування механізмів AML/KYC та відсутність спеціального податкового режиму. Наявна регуляторна модель формує специфічне середовище, у якому криптовалютний ринок функціонує швидше як паралельна фінансова система. З одного боку, це забезпечує гнучкість і швидкість розвитку, з іншого – підвищує рівень ризиків для користувачів, зокрема через відсутність ефективних механізмів захисту прав інвесторів. В Україні вже фіксувалися випадки шахрайства, втрати доступу до активів та використання нелегальних платформ, що підкреслює потребу у державному нагляді.

Разом з тим судова практика поступово формується. Українські суди у низці випадків визнавали криптовалюти майном, яке може бути предметом конфіскації, поділу або спадкування. Це свідчить про поступову адаптацію правової системи до нових фінансових реалій, навіть за відсутності повноцінної нормативної бази.

Таким чином, правовий статус криптовалют в Україні характеризується поєднанням часткового визнання та нормативної невизначеності. Така ситуація створює як бар'єри, так і можливості для розвитку ринку. З одного боку, відсутність чітких правил стримує інституційні інвестиції, з іншого – стимулює швидку адаптацію населення до використання цифрових активів як альтернативного фінансового інструменту.

Функціонування криптовалютного ринку в Україні забезпечується сформованою, хоча й фрагментованою, інфраструктурою, яка включає криптовалютні біржі, обмінні сервіси, електронні гаманці, платформи для зберігання активів та інформаційно-аналітичні ресурси. Відсутність повноцінного національного регулювання зумовила те, що значна частина операцій українських користувачів здійснюється через міжнародні криптовалютні платформи, зареєстровані за межами країни.

Серед внутрішніх учасників ринку особливе місце посідають українські криптобіржі та сервіси обміну, які відіграли важливу роль у формуванні первинної

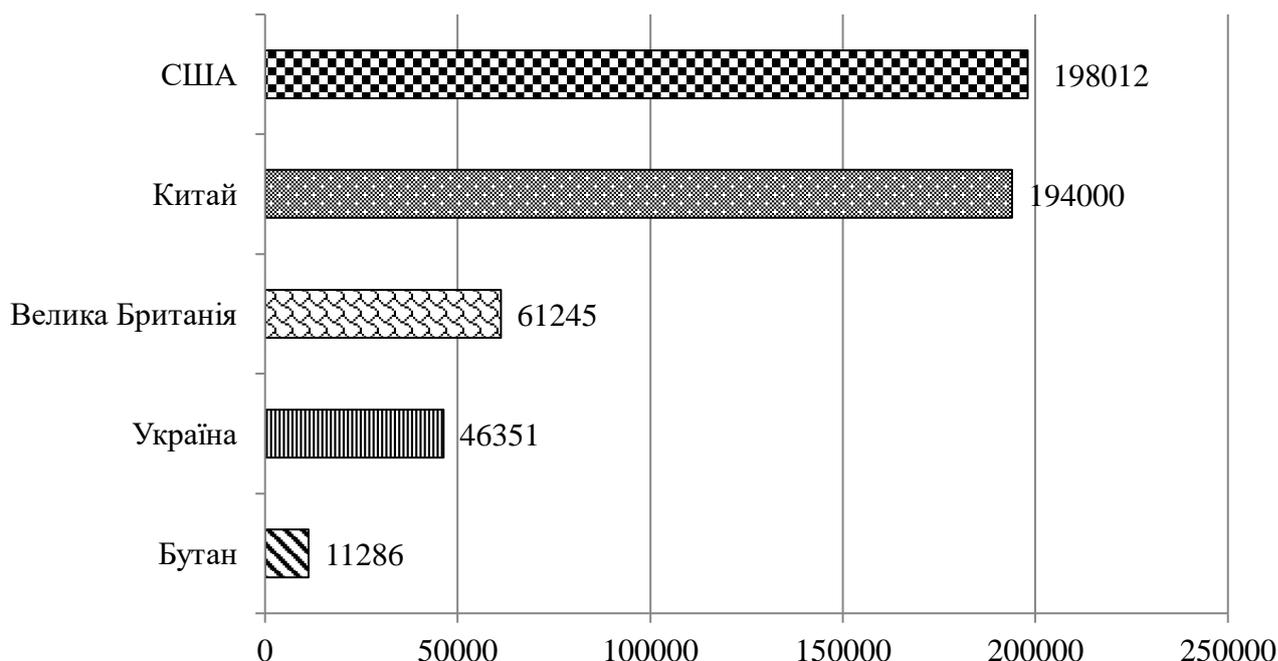
криптоінфраструктури. Найбільш відомим прикладом є біржа Kuna, яка стала першою українською платформою для обміну криптовалюти і тривалий час залишалася основним каналом входу на крипториниок для резидентів України. Водночас із розширенням доступу до глобальних бірж дедалі більше користувачів надають перевагу міжнародним платформам, які пропонують ширший вибір активів, вищу ліквідність та розвинуті інструменти управління ризиками.

Поведінка українських користувачів криптовалютного ринку має свої характерні особливості. По–перше, значна частина операцій здійснюється з інвестиційною метою, а не для повсякденних розрахунків. Це пов’язано з тим, що криптовалюти не визнаються законним платіжним засобом, а також з високою волатильністю їх курсу. По–друге, переважає інтерес до найбільш капіталізованих і відносно стабільних криптоактивів, насамперед Bitcoin та Ethereum, які сприймаються як інструменти довгострокового збереження вартості.

Україна продовжує нарощувати свої криптоактиви, зміцнюючи позиції серед країн, які активно використовують біткоїн як інструмент збереження та мобілізації коштів. Також аналітики зазначають, що роль цифрових активів у державних фінансах щороку зростає. Україна увійшла до ТОП–5 країн, та посіла четверте місце у глобальному рейтингу держав за кількістю біткоїн–резервів у 2025 році, обігнавши багато економічно розвинених країн. В Україні більше ніж 46 300 біткоїнів (приблизно \$4,6 млрд) [11].

Розглянемо на рис. 2.1 розподіл країн за обсягами володіння Bitcoin. Подані дані дають змогу порівняти масштаби накопичення криптовалюти в окремих державах. Як видно з рис. 2.1, лідируючі позиції за кількістю біткоїнів займають США та Китай. Водночас Україна входить до переліку країн із суттєвими обсягами володіння Bitcoin, випереджаючи низку економічно розвинених держав. Перше місце посідають Сполучені Штати Америки з резервом у 198 000 біткоїнів, що становить \$17,7 млрд. На другій сходинці Китай з показником у 194 000 біткоїнів (\$16,6 млрд). Третьою стала Велика Британія – понад 61 000 біткоїнів, що еквівалентно \$5,4 млрд. Далі стоїть Україна – 46 300 біткоїнів, що дорівнює \$4,1 млрд. Закриває ТОП–5 країн із найбільшим резервом біткоїнів Бутан – 11 200

біткоїнів, тобто \$1 млрд [11].

Рис. 2.1. Країни, що володіють біткоїнами [7]

В умовах воєнного стану криптовалюти також почали активно використовуватися як канал міжнародних переказів. Через обмеження валютних операцій та контроль за рухом капіталу цифрові активи стали альтернативним механізмом фінансової підтримки, зокрема у сфері благодійності та донорських програм. Саме через криптовалютні платформи в Україну надходили значні обсяги коштів у вигляді пожертв, що ще раз підкреслило функціональну гнучкість цього фінансового інструменту.

З точки зору структури користувачів криптовалютного ринку можна виділити кілька основних груп: приватні інвестори, ІТ-фахівці та фрилансери, представники малого бізнесу, а також благодійні організації. Для кожної з цих груп криптовалюти виконують різні функції – від інвестиційних до транзакційних. Така багатофункціональність є однією з причин швидкого поширення цифрових активів у фінансовому середовищі України.

Розглянемо в табл. 2.2 основні канали використання криптовалют в Україні. Узагальнені характеристики дозволяють окреслити функціональне призначення цифрових активів у фінансовому середовищі.

Таблиця 2.2

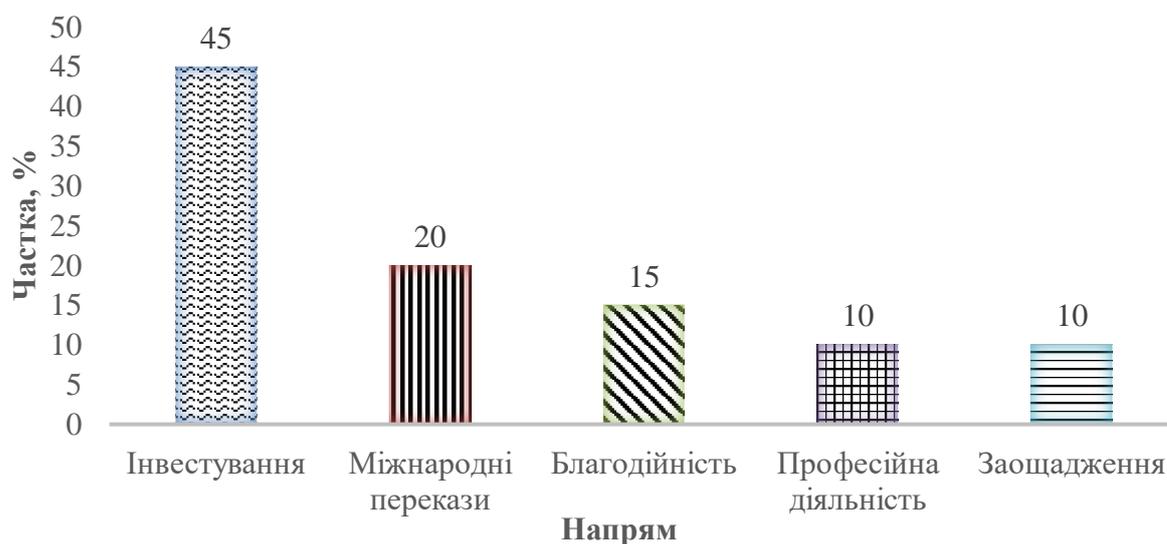
Основні канали використання криптовалют в Україні [12]

Напрямок використання	Характеристика
Інвестування	Купівля та утримання криптоактивів з метою збереження та примноження капіталу
Міжнародні перекази	Альтернатива банківським трансферам у період валютних обмежень
Благодійність	Отримання пожертв та фінансування гуманітарних і оборонних потреб
Професійна діяльність	Оплата праці фрилансерів та ІТ-фахівців
Заощадження	Захист від інфляційних ризиків

Як видно з табл. 2.2, криптовалюти в Україні застосовуються як для інвестиційних цілей, так і для здійснення розрахунків та переказів. Така багатофункціональність сприяє зростанню популярності цифрових активів і розширенню сфер їх використання. Розвиток інфраструктури криптовалютного ринку супроводжується також зростанням попиту на сервіси зберігання цифрових активів. Українські користувачі дедалі частіше використовують апаратні гаманці та децентралізовані рішення, що знижує залежність від централізованих платформ і зменшує ризики втрати коштів у разі збоїв або банкрутства бірж.

Водночас відсутність державного нагляду за діяльністю криптопровайдерів на території України створює потенційні загрози. Користувачі не мають гарантій захисту своїх прав, а у випадку шахрайства або технічних проблем змушені звертатися до юрисдикцій інших країн. Це підсилює актуальність створення національної системи ліцензування та контролю криптовалютних сервісів.

Розглянемо на рис. 2.2 основні напрями використання криптовалют в Україні. Подані дані відображають структуру застосування цифрових активів у різних сферах економічної діяльності. Як видно з рисунка 2.2, найбільша частка використання криптовалют припадає на інвестиційну діяльність. Водночас міжнародні перекази, благодійність і професійна діяльність формують допоміжні напрями застосування цифрових активів.

Рис. 2.2. Основні напрями використання криптовалют в Україні [13]

Для оцінювання масштабів і динаміки розвитку світового криптовалютного ринку доцільно проаналізувати зміну ринкової капіталізації провідних криптовалют упродовж 2022 – 2025 років. Ринкова капіталізація є одним із ключових узагальн динаміки капіталізації дозволяє виявити загальні тенденції розвитку ринку криптовалют, оцінити вплив макроекономічних чинників і кризових явищ, а також порівняти позиції глобальних лідерів із локальними цифровими активами.

Розглянемо в табл. 2.3 динаміку ринкової капіталізації найбільш капіталізованих криптовалют у 2022 – 2025 роках. Подані дані відображають зміну масштабів капіталізації провідних цифрових активів у часовому розрізі.

Таблиця 2.3

Ринкова капіталізація найбільш капіталізованих криптовалют у 2022 – 2025 роках

Рік	Bitcoin (BTC), млрд дол. США	Ethereum (ETH), млрд дол. США	Tether (USDT), млрд дол. США	Binance Coin (BNB), млрд дол. США	XRP, млрд дол. США	Karbo (KRB), млн дол. США
2022	420	180	70	30	20	0,20
2023	840	300	100	40	25	0,25
2024	1 020	333	150	90	146	0,30
2025	2 030	310	150	92	147	0,32

Примітка: для Karbo показники наведено в млн дол. США з огляду на суттєво менший масштаб капіталізації порівняно з глобальними криптовалютами.

Як видно з табл. 2.3, упродовж досліджуваного періоду спостерігається зростання ринкової капіталізації Bitcoin та Ethereum. Водночас менш капіталізовані криптовалюти демонструють помірніші темпи зростання, що свідчить про концентрацію капіталу у провідних активах. У 2022 році криптовалютний ринок перебував у фазі спаду, що зумовило зниження капіталізації більшості цифрових активів. Найбільш показовим є приклад Bitcoin, капіталізація якого у 2022 році становила 420 млрд дол. США, що істотно менше порівняно з попередніми піковими значеннями.

Починаючи з 2023 року спостерігається поступове відновлення криптовалютного ринку, що відобразилося у зростанні капіталізації основних цифрових активів. Капіталізація Bitcoin зросла до 840 млрд дол. США у 2023 році, а у 2024 – 2025 роках демонструвала стрімке зростання, перевищивши 2 трлн дол. США у 2025 році. Це свідчить про відновлення інвестиційної активності та посилення ролі Bitcoin як базового криптовалютного активу на світовому ринку.

Ethereum упродовж аналізованого періоду зберігав стабільні позиції другої за капіталізацією криптовалюти. Після зниження у 2022 році його капіталізація зросла до 300 млрд дол. США у 2023 році та досягла максимальних значень у 2024 році. Незначне зниження у 2025 році не змінило його ключової ролі у функціонуванні екосистеми децентралізованих фінансів.

Особливу роль у структурі ринку відіграє Tether, капіталізація якого зростала більш стабільно порівняно з волатильними криптовалютами. Це пояснюється специфікою стейблкоїнів, які використовуються переважно як інструмент збереження вартості та розрахунків на криптовалютних біржах. Капіталізація USDT у 2024 – 2025 роках закріпилася на рівні близько 150 млрд дол. США.

Криптовалюти Binance Coin та XRP також продемонстрували значне зростання капіталізації у 2024 – 2025 роках, що свідчить про розширення їх функціонального використання та зростання інтересу з боку інвесторів. Водночас їхні показники залишаються істотно нижчими порівняно з Bitcoin та Ethereum.

Українська криптовалюта Karbo має надзвичайно низьку ринкову капіталізацію у порівнянні з глобальними лідерами ринку. Упродовж 2022 – 2025

років її капіталізація зросла з 0,20 до 0,32 млн дол. США, що свідчить про обмежений масштаб використання та низький рівень інтеграції у світовий криптовалютний ринок. Разом із тим включення Karbo до аналізу дозволяє наочно продемонструвати суттєвий розрив між міжнародними та локальними цифровими активами.

Таким чином, інфраструктура криптовалютного ринку України перебуває на етапі активного розвитку, поєднуючи елементи національних та міжнародних фінансових платформ. Високий рівень адаптації користувачів до цифрових активів створює передумови для подальшої інституціоналізації ринку за умови належного нормативного врегулювання.

2.2 Аналіз волативності криптовалюти Bitcoin на криптовалютних біржах за 2022 – 2025 роки

Волатильність криптовалюти Bitcoin є однією з ключових характеристик, що визначає специфіку її функціонування як фінансового активу. На відміну від традиційних валют та фондових інструментів, Bitcoin характеризується значними й часто різкими коливаннями курсу, що формуються під впливом макроекономічних, фінансових, технологічних і поведінкових чинників. У період 2022 – 2025 років волатильність Bitcoin зазнала суттєвих змін, що було зумовлено як внутрішніми процесами криптовалютного ринку, так і глобальними економічними потрясіннями.

Повномасштабна війна в Україні, жорстка монетарна політика центральних банків провідних економік світу, банкрутства великих криптовалютних компаній у 2022 році, а також поступове зростання інституційної участі у 2023 – 2025 роках стали визначальними факторами формування волатильності Bitcoin. У цьому контексті аналіз динаміки коливань курсу Bitcoin на провідних криптовалютних біржах дозволяє оцінити рівень ризику інвестування та зробити висновки щодо еволюції ринку цифрових активів.

Згідно з даними CoinMarketCap та Yahoo Finance, на початку 2022 року курс

Bitcoin становив 46 306 дол. США, однак протягом року зазнав різкого зниження. Мінімальне значення у 2022 році було зафіксовано 21 листопада 2022 року – 15 476 дол. США, що означало падіння курсу більш ніж на 66 % у річному вимірі. Основними причинами такого зниження стали посилення монетарної політики Федеральної резервної системи США, зростання глобальної інфляції та крах криптобіржі FTX.

У 2023 році ситуація на ринку Bitcoin поступово стабілізувалася. Станом на 1 січня 2023 року курс Bitcoin становив 16 547 дол. США, а максимальне значення року було зафіксовано 27 грудня 2023 року – 44 705 дол. США. Таким чином, у 2023 році Bitcoin продемонстрував зростання курсу на 170 %, що свідчить про відновлення інтересу інвесторів та зменшення панічних настроїв.

У 2024 році тенденція до зростання зберігалася. За даними Yahoo Finance, максимальний курс Bitcoin у 2024 році досяг 73 750 дол. США у березні, що було пов'язано з очікуванням схвалення спотових ETF на Bitcoin у США та зростанням інституційного попиту. Середнє річне значення курсу у 2024 році становило 56 420 дол. США, що свідчить про значно вищий рівень цінової стабільності порівняно з 2022 роком.

У 2025 році (станом на I квартал) Bitcoin коливався в діапазоні 61 200 – 68 900 дол. США, що вказує на зменшення амплітуди коливань і поступовий перехід ринку до більш зрілої фази розвитку. Розглянемо в табл. 2.4 динаміку курсу Bitcoin у 2022 – 2025 роках за показниками мінімального, максимального та середнього значень. Подані дані дають змогу оцінити зміну цінового діапазону криптовалюти в різні періоди.

Таблиця 2.4

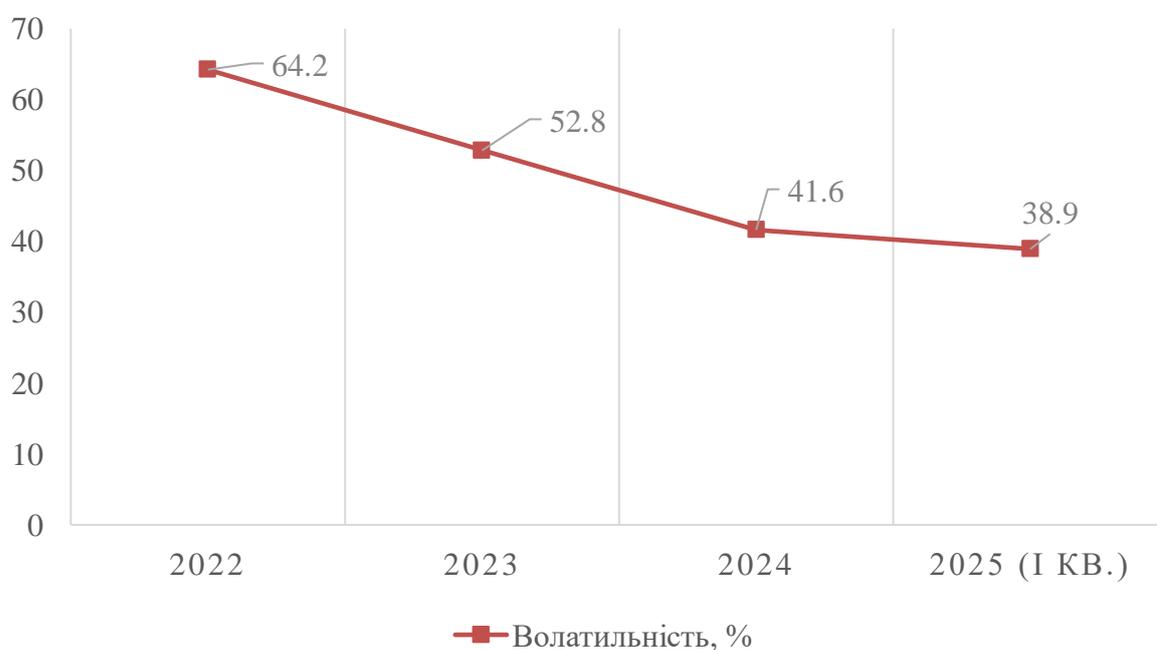
Динаміка курсу Bitcoin у 2022 – 2025 роках [13]

Рік	Мінімум, дол. США	Максимум, дол. США	Середнє значення, дол. США
2022	15 476	48 234	28 300
2023	16 547	44 705	31 850
2024	38 550	73 750	56 420
2025 (I кв.)	61 200	68 900	64 800

Як видно з табл. 2.4, найвищий рівень цінової мінливості Bitcoin спостерігався у 2022 році. У 2024 – 2025 роках фіксується звуження діапазону коливань, що свідчить про поступову стабілізацію ринку. Наведені дані демонструють, що найвищий рівень волатильності Bitcoin спостерігався у 2022 році, тоді як у 2024 – 2025 роках ринок поступово перейшов до фази відносної стабілізації.

Для кількісної оцінки волатильності Bitcoin використовується стандартне відхилення щоденних логарифмічних доходностей. За даними Binance Research та CoinMarketCap, річна історична волатильність Bitcoin у 2022 році становила 64,2 %, що є надзвичайно високим показником навіть для ринку криптовалют. У 2023 році цей показник знизився до 52,8 %, що свідчить про зменшення різкості коливань курсу.

У 2024 році річна волатильність Bitcoin становила 41,6 %, а у першому кварталі 2025 року – 38,9 %. Така динаміка підтверджує тенденцію до зниження волатильності, що є характерною ознакою зростання ринкової капіталізації та інституційної участі. Розглянемо на рис. 2.3 динаміку річної історичної волатильності Bitcoin у 2022 – 2025 рр. Подані дані відображають зміну рівня волатильності криптовалюти в середньостроковому часовому вимірі.

Рис. 2.3. Річна історична волатильність Bitcoin [13]

Як видно з рис. 2.3, упродовж досліджуваного періоду спостерігається стійка тенденція до зниження волатильності Bitcoin. Це свідчить про поступову трансформацію криптовалюти з високоспекулятивного активу у більш стабільний фінансовий інструмент. Зниження волатильності Bitcoin у 2024 – 2025 роках свідчить про поступову трансформацію криптовалюти з високоспекулятивного активу у фінансовий інструмент, який дедалі частіше використовується для довгострокових інвестицій.

Волатильність Bitcoin формується не лише під впливом глобальних макроекономічних чинників, але й залежить від особливостей функціонування конкретних криптовалютних бірж. Провідні торговельні майданчики, зокрема Binance, Coinbase та Kraken, відрізняються за обсягами торгів, структурою учасників ринку та набором фінансових інструментів, що безпосередньо впливає на характер цінових коливань.

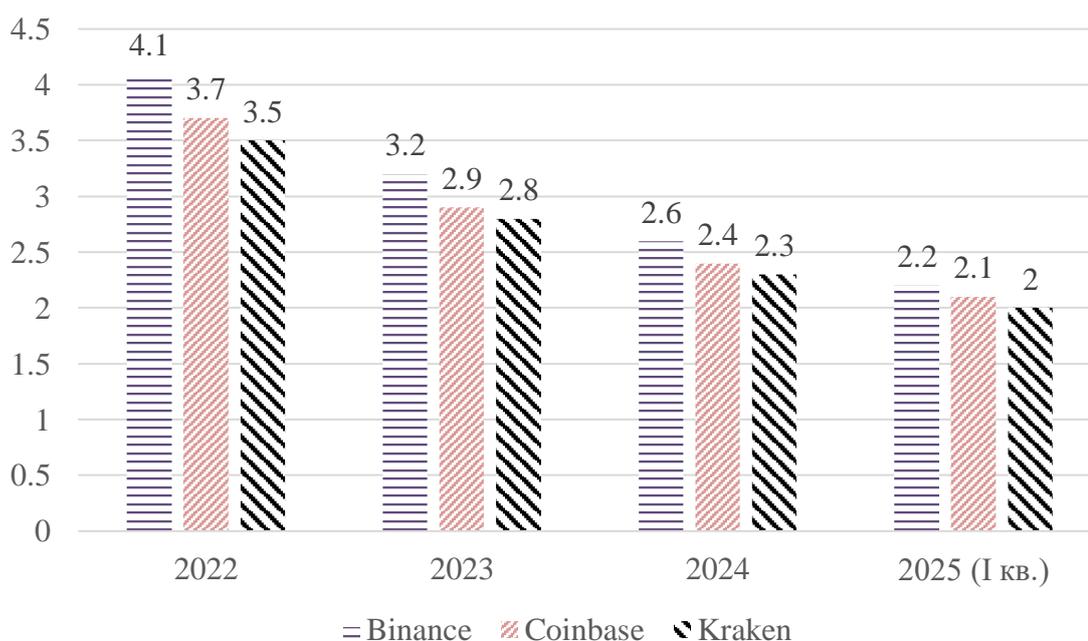
За даними CoinMarketCap та Binance Research, у 2022 – 2025 роках найбільша ліквідність Bitcoin стабільно концентрувалася на біржі Binance, частка якої у світовому обсязі спотових торгів перевищувала 45 %. Coinbase та Kraken займали відповідно 12 – 15 % та 6 – 8 % світового ринку. Вища ліквідність Binance сприяла швидшому реагуванню ціни Bitcoin на новинні події, що, з одного боку, підвищувало короткострокову волатильність, а з іншого – забезпечувало швидке вирівнювання цінових дисбалансів між біржами.

У 2022 році середньоденна волатильність Bitcoin на Binance становила 4,1 %, тоді як на Coinbase – 3,7 %, а на Kraken – 3,5 %. Відмінності пояснювалися більш активним використанням маржинальної торгівлі та деривативів на Binance, що посилювало цінові коливання у періоди різких рухів ринку. У 2023 році середньоденні коливання зменшилися: на Binance – до 3,2 %, на Coinbase – 2,9 %, на Kraken – 2,8 %, що відображало поступове зниження спекулятивного тиску.

У 2024 році різниця між біржами стала менш помітною. Середньоденна волатильність Bitcoin на Binance становила 2,6 %, на Coinbase – 2,4 %, на Kraken – 2,3 %. У першому кварталі 2025 року ці показники знизилися відповідно до 2,2 %, 2,1 % та 2,0 %, що свідчить про загальну стабілізацію ринку та вирівнювання

цінових процесів між торговельними платформами. Розглянемо на рис. 2.4 динаміку середньоденної волатильності Bitcoin на основних криптобіржах у 2022 – 2025 рр. Представлені дані відображають зміну рівня волатильності на платформах Binance, Coinbase та Kraken.

У 2024 році волатильність продовжила знижуватися до 2,6 % на Binance, 2,4 % на Coinbase та 2,3 % на Kraken, а в першому кварталі 2025 року — відповідно до 2,2 %, 2,1 % та 2,0 %, що свідчить про загальну стабілізацію ринку та вирівнювання цінових процесів між торговельними платформами.

Рис. 2.4. Середньоденна волатильність Bitcoin на основних криптобіржах, % [12]

Як видно з рис. 2.4, упродовж досліджуваного періоду спостерігається поступове зниження волатильності на всіх біржах. Це свідчить про стабілізацію ринку Bitcoin та вирівнювання цінових процесів між торговельними платформами. Аналіз свідчить, що зменшення волатильності на всіх провідних біржах відбувалося синхронно, що вказує на зростання інтегрованості ринку Bitcoin та зниження можливостей для арбітражних спекуляцій.

Суттєвий вплив на волатильність Bitcoin у 2022 – 2025 роках мали ринки похідних фінансових інструментів. За даними Binance Futures та Glassnode, обсяг

торгів ф'ючерсами на Bitcoin у 2022 році перевищував спотові торги у 2,4 рази, що значно посилювало цінові коливання. Використання високого кредитного плеча, яке у деяких випадках сягало $\times 125$, призводило до масових ліквідацій позицій у періоди різких рухів курсу.

У 2022 році сукупний обсяг ліквідацій позицій за ф'ючерсами на Bitcoin становив 93,4 млрд дол. США, що стало рекордним значенням за весь період існування криптовалютного ринку. У 2023 році цей показник зменшився до 61,7 млрд дол. США, а у 2024 році – до 39,2 млрд дол. США, що свідчить про поступове зниження надмірної спекулятивної активності.

У першому кварталі 2025 року обсяг ліквідацій становив 9,8 млрд дол. США, що у перерахунку на річний показник значно нижче рівнів 2022 – 2023 років. Це підтверджує, що ринок Bitcoin поступово відходить від екстремальних форм кредитного навантаження, що позитивно впливає на стабільність ціни.

У 2022 – 2025 роках волатильність Bitcoin тісно корелювала з глобальними макроекономічними процесами. Посилення монетарної політики Федеральної резервної системи США у 2022 році, зокрема підвищення базової процентної ставки з 0,25 % до 4,50 %, стало одним із ключових чинників падіння курсу Bitcoin та зростання волатильності. У 2023 – 2024 роках уповільнення темпів підвищення ставок та очікування їхнього зниження сприяли стабілізації ринку.

Важливу роль відігравали й поведінкові фактори, зокрема зміна структури інвесторів. За даними Glassnode, частка довгострокових власників Bitcoin у 2022 році становила 61 %, тоді як у 2024 році зросла до 74 %. Збільшення частки інвесторів, орієнтованих на довгострокове утримання активу, зменшувало чутливість ринку до короткострокових новин та сприяло зниженню волатильності.

Для поглибленої оцінки ризиковості Bitcoin у 2022 – 2025 роках доцільно використовувати спеціалізовані індикатори волатильності, які дозволяють кількісно відобразити очікувану мінливість ціни. Одним із таких показників є індекс історичної волатильності Bitcoin, розрахований на основі щоденних логарифмічних доходностей за різні часові інтервали. За даними Glassnode та CoinMetrics, середньорічне значення 30-денної історичної волатильності Bitcoin у

2022 році становило 67,8 %, що відображало надзвичайно високий рівень ринкової нестабільності.

У 2023 році середнє значення цього індексу знизилося до 54,6 %, що було пов'язано зі зменшенням панічних настроїв після кризи криптовалютних компаній та поступовою адаптацією інвесторів до нових макроекономічних умов. У 2024 році індекс історичної волатильності знизився до 42,3 %, а у першому кварталі 2025 року – до 39,1 %, що свідчить про зниження інтенсивності цінових коливань та перехід Bitcoin до більш зрілої стадії розвитку як фінансового активу.

Паралельно використовувався індекс очікуваної волатильності, який базується на ринкових цінах опціонів на Bitcoin. За даними Deribit та Skew Analytics, середній рівень очікуваної волатильності у 2022 році перевищував 70 %, що відображало високий рівень невизначеності щодо подальшої динаміки курсу. У 2023 році цей показник знизився до 56,9 %, у 2024 році – до 45,8 %, а на початку 2025 року стабілізувався на рівні 41,7 %.

Таблиця 2.5

Індекси історичної та очікуваної волатильності Bitcoin у 2022 – 2025 роках [12]

Рік	Історична волатильність, %	Очікувана волатильність, %
2022	67,8	70,4
2023	54,6	56,9
2024	42,3	45,8
2025 (I кв.)	39,1	41,7

Аналіз індексів волатильності підтверджує, що у 2022 році Bitcoin перебував у фазі екстремальної нестабільності, тоді як у наступні роки відбулося поступове зниження як фактичної, так і очікуваної мінливості ціни. Це свідчить про зміну ринкових очікувань та зростання довіри до криптовалюти з боку інституційних інвесторів.

Волатильність Bitcoin у 2022 – 2025 роках залишалася визначальним фактором інвестиційного ризику. У періоди різких коливань курсу короткострокові інвестори зазнавали значних фінансових втрат, особливо у випадках використання високого кредитного плеча. Водночас для довгострокових інвесторів волатильність

виконувала іншу функцію – вона створювала можливості для входу на ринок за нижчими цінами та формування стратегічних позицій.

Порівняльний аналіз показує, що волатильність Bitcoin у досліджуваній період суттєво перевищувала показники традиційних фінансових активів. Так, середня річна волатильність індексу S&P 500 у 2022 – 2024 роках не перевищувала 22 %, тоді як для золота цей показник становив 14 %. Навіть у 2024 – 2025 роках, коли волатильність Bitcoin знизилася, вона залишалася майже вдвічі вищою за волатильність найбільш ризикових фондових індексів.

Разом із тим зниження волатильності Bitcoin у 2024 – 2025 роках може розглядатися як позитивний сигнал для подальшої інтеграції криптовалюти у глобальну фінансову систему. Стабілізація ринку підвищує передбачуваність інвестиційних рішень та сприяє використанню Bitcoin у довгострокових інвестиційних стратегіях.

Проведений аналіз волатильності криптовалюти Bitcoin на криптовалютних біржах у 2022 – 2025 роках дозволяє зробити висновок, що досліджуваний період характеризувався поступовим переходом від фази надзвичайної нестабільності до відносної цінової зрілості. Найвищий рівень волатильності було зафіксовано у 2022 році, що було зумовлено поєднанням макроекономічних шоків, кризових явищ у криптовалютній індустрії та жорсткої монетарної політики провідних центральних банків.

Таким чином, волатильність Bitcoin залишається суттєвим фактором інвестиційного ризику, однак її зниження у 2024 – 2025 роках створює передумови для ширшого використання криптовалюти як інвестиційного активу. Отримані результати є важливими для подальшого аналізу ролі криптовалют у фінансовій системі України та формування ефективних інвестиційних стратегій.

2.3 Аналіз ефективності стратегічних інвестицій в Україні в умовах війни

Повномасштабна війна, що триває в Україні з лютого 2022 року, кардинально трансформувала інвестиційне середовище держави, суттєво підвищивши рівень

ризиків та водночас актуалізувавши роль стратегічних інвестицій як інструменту підтримки економічної стійкості. В умовах воєнного стану інвестиційна діяльність набула специфічного характеру, змістивши акценти з класичних комерційних проєктів на напрями, що забезпечують макроекономічну стабільність, відновлення критичної інфраструктури, енергетичну безпеку та підтримку базових галузей економіки.

Ефективність стратегічних інвестицій у воєнний період доцільно оцінювати не лише через традиційні показники прибутковості, але й через їхній вплив на збереження економічного потенціалу, підтримку зайнятості, стабілізацію фінансової системи та створення передумов для післявоєнного відновлення. Саме тому аналіз ґрунтується на комплексному підході з урахуванням обсягів інвестиційних надходжень, їхньої структури, джерел фінансування та макроекономічних результатів.

Одним із ключових індикаторів ефективності стратегічних інвестицій є обсяг прямих іноземних інвестицій (FDI). Згідно з офіційними даними Національного банку України, чистий приплив прямих іноземних інвестицій у 2022 році становив 1,19 млрд дол. США, що було суттєвим зниженням порівняно з довоєнним 2021 роком, коли цей показник сягав 6,55 млрд дол. США. Така динаміка була прямим наслідком зростання воєнних ризиків, руйнування виробничих потужностей та загальної невизначеності інвестиційного клімату.

У 2023 році ситуація поступово стабілізувалася. За даними НБУ, чистий приплив FDI за підсумками року становив 2,54 млрд дол. США, що майже вдвічі перевищує показник 2022 року. Зростання було зумовлене відновленням діяльності частини іноземних компаній, реінвестуванням прибутків, а також активізацією міжнародних фінансових інституцій, які почали відігравати ключову роль у підтримці стратегічних секторів економіки.

За дев'ять місяців 2024 року обсяг чистих прямих іноземних інвестицій в Україну досяг 2,96 млрд дол. США, що перевищує аналогічний показник за весь 2023 рік. Це свідчить про поступове зростання довіри інвесторів до української економіки навіть в умовах триваючих бойових дій та підтверджує ефективність

державної політики зі стимулювання стратегічних інвестицій.

Структура прямих іноземних інвестицій у 2023 – 2024 роках зазнала помітних змін. Якщо раніше домінували вкладення у фінансовий сектор і торгівлю, то в умовах війни зросла роль інвестицій у промисловість, енергетику, логістику та інформаційні технології. Особливу увагу іноземних інвесторів привертають проекти, пов'язані з відновлюваною енергетикою, цифровізацією бізнес–процесів, а також розвитком критичної інфраструктури. Це свідчить про поступовий перехід від короткострокових, обережних вкладень до більш стратегічних інвестиційних рішень.

Водночас інвестиційний клімат України продовжує залишатися складним. Основними стримувальними чинниками для подальшого зростання FDI є високі військові ризики, нестабільність регуляторного середовища, проблеми з судовою системою та обмеженість внутрішнього фінансового ринку.

У середньостроковій перспективі ключовим драйвером зростання прямих іноземних інвестицій може стати післявоєнна відбудова України. Очікується, що масштабні програми реконструкції, реалізовані за участю міжнародних донорів і приватного капіталу, сприятимуть залученню значних обсягів FDI у будівництво, транспорт, енергетику та виробничий сектор. Таким чином, динаміка прямих іноземних інвестицій у 2023 – 2024 роках свідчить не лише про поступову стабілізацію, а й про формування основ для довгострокового економічного відновлення та інтеграції України у глобальні інвестиційні потоки.

Таблиця 2.6

Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні у 2021 – 2024 роках [1]

Рік	Обсяг FDI, млрд дол. США
2021	6,55
2022	1,19
2023	2,54
2024 (9 міс.)	2,96

Наведені дані свідчать, що, попри різке падіння інвестицій у перший рік війни, стратегічні інвестиції поступово відновлюються, що є важливим сигналом для довгострокового економічного розвитку.

У період воєнного стану ключовим джерелом стратегічних інвестицій для України стали міжнародні фінансові інституції. Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD) з початку повномасштабного вторгнення і станом на кінець 2024 року інвестував в українську економіку 6,2 млрд євро, спрямованих переважно на підтримку енергетики, транспорту, логістики та приватного сектору. Лише у 2025 році EBRD офіційно задекларував намір інвестувати в Україну не менше 1,5 млрд євро, що підкреслює стратегічний характер цієї підтримки.

Світовий банк у 2022 – 2024 роках залучив для України понад 37 млрд дол. США у вигляді фінансової допомоги та інвестиційних проєктів, значна частина яких була спрямована на підтримку бюджетної стабільності, соціальних виплат і відновлення критичної інфраструктури. Міжнародний валютний фонд, у свою чергу, у 2023 році затвердив для України чотирирічну програму розширеного фінансування (EFF) загальним обсягом 15,6 млрд дол. США, що стало одним із найбільших програмних рішень в історії співпраці України з МВФ.

Таблиця 2.7

Обсяги стратегічної міжнародної фінансової підтримки України у 2022 – 2024 роках [1]

Інституція	Обсяг фінансування
EBRD	6,2 млрд євро
World Bank	37 млрд дол. США
IMF (EFF)	15,6 млрд дол. США

Ефективність цих інвестицій проявляється у збереженні функціонування ключових секторів економіки, стабілізації фінансової системи та підтримці макроекономічної

В умовах воєнного стану структура стратегічних інвестицій в Україні зазнала суттєвих змін. Якщо у довоєнний період пріоритет надавався галузям із високим експортним потенціалом та швидкою окупністю капіталу, то після 2022 року основний фокус інвестування змістився у бік секторів, які забезпечують економічну стійкість, базові потреби населення та обороноздатність держави. До таких секторів належать енергетика, транспортна та критична інфраструктура,

агропромисловий комплекс, а також інформаційні технології.

Найбільший обсяг стратегічних інвестицій у 2022 – 2024 роках було спрямовано в енергетичний сектор. За даними Міністерства енергетики України та Європейського банку реконструкції та розвитку, лише у 2023 році на відновлення та стабілізацію енергетичної інфраструктури було спрямовано понад 2,7 млрд євро міжнародних інвестицій і фінансової допомоги. Ці кошти використовувалися для ремонту пошкоджених електростанцій, розвитку децентралізованої генерації, закупівлі обладнання для резервного електропостачання та підвищення енергоефективності.

Ефективність інвестицій в енергетику проявилася у здатності України зберегти функціонування енергосистеми навіть в умовах масованих атак на критичну інфраструктуру. Попри значні руйнування, енергетичний сектор продемонстрував високу адаптивність, що дозволило уникнути повного колапсу економічної діяльності. Це свідчить про стратегічний характер таких інвестицій, результатом яких стала не лише фінансова віддача, а й системна стійкість держави.

Агропромисловий комплекс залишився одним із ключових реципієнтів стратегічних інвестицій у період війни. Згідно з офіційними даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, у 2023 році обсяг капітальних інвестицій у сільське господарство становив 52,7 млрд грн, що, попри воєнні ризики, дозволило забезпечити стабільний рівень виробництва та експорту аграрної продукції. У 2024 році цей показник зріс до 61,3 млрд грн, що свідчить про збереження інвестиційної привабливості сектору навіть в умовах обмеженого доступу до фінансових ресурсів.

Важливим чинником ефективності інвестицій в агросекторі стало функціонування «зернового коридору» та альтернативних логістичних маршрутів, які дозволили Україні зберегти експортні позиції на світових ринках. Таким чином, стратегічні інвестиції в агропромисловий комплекс забезпечили валютні надходження, підтримку зайнятості та продовольчу безпеку.

Транспортна інфраструктура стала ще одним пріоритетним напрямом стратегічних інвестицій. За даними Міністерства розвитку громад, територій та

інфраструктури України, у 2022 – 2024 роках на відновлення залізничної, автомобільної та портової інфраструктури було спрямовано понад 4,3 млрд дол. США коштів міжнародних партнерів та фінансових інституцій. Значна частина цих інвестицій була спрямована на модернізацію залізничних коридорів, які стали ключовими для експорту української продукції до країн Європейського Союзу.

Ефективність інвестицій у транспортний сектор проявилася у зростанні пропускної спроможності західних логістичних маршрутів. За офіційними даними «Укрзалізниці», обсяги вантажних перевезень у західному напрямку у 2024 році зросли на 18 % порівняно з 2022 роком, що стало критично важливим для підтримки експортної діяльності підприємств.

Інвестиції у відновлення доріг та мостів також мали мультиплікативний ефект, сприяючи розвитку регіональної економіки, відновленню ланцюгів постачання та створенню робочих місць. У цьому контексті ефективність стратегічних інвестицій оцінюється не лише через фінансові показники, а й через їхній вплив на загальну економічну мобільність країни.

Окремого аналізу потребує сектор інформаційних технологій, який у період війни продемонстрував високу стійкість та інвестиційну привабливість. За даними Міністерства цифрової трансформації України, у 2023 році експорт ІТ–послуг приніс державі 6,7 млрд дол. США, а у 2024 році – 7,3 млрд дол. США, що зробило ІТ одним із небагатьох секторів, які зберегли позитивну динаміку в умовах війни.

Інвестиції у цифрову інфраструктуру, кібербезпеку та розвиток людського капіталу дозволили українському ІТ–сектору адаптуватися до нових умов, зберігши конкурентоспроможність на глобальному ринку. Ефективність таких інвестицій полягає у відносно низькій капіталомісткості, високій доданій вартості та можливості швидкого масштабування бізнесу незалежно від фізичного розташування.

Аналіз структури стратегічних інвестицій за даними табл. 2.8 свідчить, що найбільш ефективними у воєнний період стали вкладення у сектори з високим мультиплікативним ефектом та критичною важливістю для функціонування держави. Саме ці інвестиції створили основу для економічної стабільності та

формування потенціалу післявоєнного відновлення.

Таблиця 2.8

**Структура стратегічних інвестицій в Україні за основними секторами у
2022 – 2024 роках [1,12,14]**

Сектор	Обсяг інвестицій
Енергетика	2,7 млрд євро
Агропромисловий комплекс	114,0 млрд грн
Інфраструктура	4,3 млрд дол. США
ІТ-сектор	14,0 млрд дол. США (експорт)

Оцінка ефективності стратегічних інвестицій в Україні в умовах війни потребує аналізу їхнього впливу на ключові макроекономічні показники, зокрема валовий внутрішній продукт, рівень зайнятості, платіжний баланс та фінансову стабільність держави. Попри значні руйнування виробничого потенціалу та інфраструктури, інвестиційна активність у стратегічних секторах дозволила пом'якшити економічний спад і створити передумови для поступового відновлення.

За даними Державної служби статистики України, у 2022 році ВВП України скоротився на 29,1 %, що стало найбільшим падінням за весь період незалежності. Проте вже у 2023 році, завдяки стабілізаційним заходам і залученню стратегічних інвестицій, економіка продемонструвала зростання ВВП на 5,3 %. У 2024 році реальне зростання ВВП, за оцінками Міністерства економіки України, становило 5,0 %, що підтверджує позитивний вплив інвестиційної підтримки на економічну динаміку.

Стратегічні інвестиції відіграли ключову роль у збереженні зайнятості. За даними Міжнародної організації праці, рівень безробіття в Україні у 2022 році зріс до 24,5 %, однак у 2023 році знизився до 18,2 %, а у 2024 році – до 16,8 %. Така тенденція пояснюється реалізацією інфраструктурних та відновлювальних проєктів, фінансованих за рахунок міжнародних інвестицій, які створили значну кількість робочих місць у будівельному, транспортному та енергетичному секторах.

Вплив стратегічних інвестицій на платіжний баланс також є суттєвим.

Залучення прямих іноземних інвестицій і фінансової допомоги дозволило частково компенсувати дефіцит поточного рахунку, який у 2022 році становив – 14,1 млрд дол. США. У 2023 році цей показник скоротився до – 9,2 млрд дол. США, що свідчить про стабілізацію зовнішньоекономічної позиції країни. У 2024 році, за даними НБУ, дефіцит поточного рахунку залишався контрольованим і не перевищував – 8,6 млрд дол. США, що значною мірою стало можливим завдяки інвестиційним та фінансовим надходженням.

Таблиця 2.9

**Вплив стратегічних інвестицій на макроекономічні показники
України [1, 14]**

Показник	2022	2023	2024
Реальна зміна ВВП, %	– 29,1	+5,3	+5,0
Рівень безробіття, %	24,5	18,2	16,8
Дефіцит поточного рахунку, млрд дол. США	– 14,1	– 9,2	– 8,6

Джерело: Держстат України, НБУ, Міжнародна організація праці.

Наведені дані підтверджують, що стратегічні інвестиції виконали стабілізаційну функцію в умовах війни, зменшивши глибину економічного спаду та сприяючи поступовому відновленню макроекономічної рівноваги.

Разом із позитивними результатами стратегічні інвестиції в умовах війни супроводжуються значними ризиками, які обмежують їхню ефективність. До ключових ризиків належать воєнні загрози, пошкодження інфраструктури, високий рівень страхових витрат, правова невизначеність та обмежений доступ до довгострокового фінансування. Ці чинники підвищують вартість капіталу та стримують участь приватних інвесторів, особливо у виробничих галузях.

Водночас аналіз показує, що найбільш ефективними виявилися інвестиції, реалізовані за участю міжнародних фінансових інституцій, які мають механізми страхування ризиків та гарантії з боку урядів країн–донорів. Саме такі інвестиції забезпечили максимальний соціально–економічний ефект у коротко– та середньостроковій перспективі.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що стратегічні інвестиції в

Україні в умовах війни відіграли ключову роль у підтримці економічної стійкості держави. Попри різке скорочення інвестиційної активності у 2022 році, у наступні роки спостерігалось поступове відновлення інвестиційних потоків, насамперед за рахунок міжнародної фінансової підтримки та реінвестування в стратегічні сектори економіки.

Найбільш ефективними виявилися інвестиції в енергетику, інфраструктуру, агропромисловий комплекс та ІТ–сектор, які забезпечили збереження виробничого потенціалу, валютні надходження та зайнятість населення. Макроекономічні результати свідчать, що залучення стратегічних інвестицій дозволило зменшити глибину економічного спаду, стабілізувати фінансову систему та сформувати основу для післявоєнного відновлення.

Таким чином, стратегічні інвестиції в умовах війни слід розглядати не лише як джерело капіталу, а як інструмент довгострокової економічної безпеки та структурної трансформації економіки України. Отримані результати підтверджують доцільність активного залучення міжнародних інвесторів і фінансових інституцій у процес відновлення та розвитку держави.

РОЗДІЛ 3

НАПЯМИ ДОЦІЛЬНОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ТА КРИПТОВАЛЮТ У ПІСЛЯВОЄННИЙ СТАН В УКРАЇНІ

3.1 Прогнозування положення криптовалют в Україні

Прогнозування положення криптовалют в Україні у середньо– та довгостроковій перспективі потребує комплексного аналізу макроекономічних, інституційних, регуляторних і поведінкових чинників, які формують специфіку розвитку ринку цифрових активів у національній фінансовій системі. На відміну від класичних фінансових інструментів, криптовалюти функціонують у середовищі підвищеної невизначеності, що зумовлено відсутністю єдиного міжнародного регуляторного режиму, високою чутливістю до глобальних фінансових циклів та швидкою еволюцією технологічних рішень. Водночас український контекст додає до цього переліку специфічні фактори, пов'язані з воєнним станом, обмеженим доступом до капіталу, значною роллю міжнародної фінансової допомоги та необхідністю післявоєнного відновлення економіки [11; 13; 29].

У 2022 – 2024 роках криптовалютний ринок України продемонстрував відносну стійкість порівняно з іншими сегментами фінансової системи. Це пояснюється як високим рівнем цифровізації фінансових операцій, так і активним використанням криптовалют для трансграничних переказів, благодійних зборів та збереження заощаджень в умовах валютних обмежень [1; 12]. У перспективі ці чинники зберігатимуть вплив на формування ролі криптовалют в економіці, що зумовлює необхідність сценарного підходу до прогнозування їхнього положення.

Прогнозування розвитку криптовалют в Україні доцільно здійснювати з урахуванням трьох взаємопов'язаних рівнів: макроекономічного, інституційно–регуляторного та ринкового. На макроекономічному рівні ключовими детермінантами є динаміка валового внутрішнього продукту, стан платіжного балансу, валютна політика Національного банку України та обсяги міжнародної фінансової підтримки. Інституційно–регуляторний рівень визначається

законодавчим статусом віртуальних активів, ступенем імплементації міжнародних стандартів фінансового моніторингу та взаємодією держави з приватним сектором. Ринковий рівень охоплює поведінку інвесторів, структуру попиту на криптовалюти та рівень інтегрованості українського ринку у глобальну криптоекосистему [24; 26].

Одним із ключових макроекономічних чинників, що впливатиме на положення криптовалют в Україні у прогностичному періоді, є збереження валютних обмежень і контроль за рухом капіталу. У період воєнного стану криптовалюти частково виконували функцію альтернативного фінансового інструменту, який дозволяв здійснювати міжнародні перекази та диверсифікувати валютні ризики. У разі поступової валютної лібералізації після завершення активної фази бойових дій роль криптовалют може трансформуватися з інструменту фінансового виживання у повноцінний інвестиційний актив, що використовуватиметься переважно для довгострокового збереження вартості та диверсифікації портфелів [22; 33].

Важливим елементом прогнозування є аналіз інституційного середовища, у межах якого функціонуватимуть криптовалюти в Україні. Протягом 2022 – 2024 років держава зробила низку кроків у напрямі формування правових засад ринку віртуальних активів, орієнтуючись на європейські підходи до регулювання. З урахуванням курсу на євроінтеграцію, ключовим орієнтиром для України у прогностичному періоді є Регламент МіСА, який визначає рамкові умови функціонування криптоактивів у Європейському Союзі [13; 34]. Очікується, що гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами сприятиме зростанню довіри інституційних інвесторів та поступовій легалізації криптовалютних операцій у межах фінансової системи.

З метою систематизації можливих напрямів розвитку криптовалют в Україні доцільно застосувати сценарний підхід, який дозволяє врахувати різні комбінації економічних і регуляторних чинників. У науковій літературі сценарне прогнозування широко використовується для аналізу ринків із високим рівнем невизначеності, зокрема фінансових та інноваційних секторів [4; 9; 25]. У контексті цього дослідження доцільно виділити три базові сценарії: консервативний, базовий

та оптимістичний.

Таблиця 3.1

**Сценарії розвитку криптовалютного ринку в Україні у
середньостроковій перспективі [13]**

Сценарій	Характеристика регуляторного середовища	Роль криптовалют в економіці	Основні ризики
Консервативний	Обмежене регулювання, високі бар'єри	Нішевий інструмент	Регуляторна невизначеність
Базовий	Часткова імплементація європейських норм	Інвестиційний актив	Волатильність
Оптимістичний	Повна гармонізація з МіСА	Фінансовий інструмент	Кіберризика

Наведена таблиця 3.1 дозволяє узагальнити ключові параметри прогнозних сценаріїв та окреслити потенційні напрями еволюції криптовалютного ринку. Консервативний сценарій передбачає збереження обмеженого правового статусу криптовалют, що стримуватиме їх інтеграцію у фінансову систему. У такому випадку криптовалюти залишатимуться переважно інструментом для окремих груп користувачів, а їх економічний вплив буде обмеженим. Базовий сценарій є найбільш імовірним за умов поступової стабілізації економіки та часткової імплементації європейських норм регулювання. За цього сценарію криптовалюти виконуватимуть функцію альтернативного інвестиційного активу, доповнюючи традиційні фінансові інструменти. Оптимістичний сценарій передбачає повну інституціоналізацію ринку криптовалют, що створить умови для їхнього використання не лише як об'єкта інвестування, але й як елемента фінансової інфраструктури [11; 34].

Окремої уваги у прогнозуванні потребує роль державних інституцій у формуванні криптовалютного середовища. Національний банк України у середньостроковій перспективі залишатиметься ключовим регулятором, від позиції якого значною мірою залежатиме швидкість інтеграції криптовалют у фінансову систему. З одного боку, НБУ зацікавлений у збереженні

макрофінансової стабільності та контролі за грошовими потоками, з іншого – у розвитку фінансових інновацій та залученні інвестицій. Баланс між цими цілями визначатиме регуляторну модель, яка, у свою чергу, впливатиме на положення криптовалют у національній економіці [21; 24].

Важливим прогностичним чинником є структура попиту на криптовалюти з боку населення та бізнесу. За даними аналітичних досліджень, частка довгострокових власників криптовалют в Україні має тенденцію до зростання, що свідчить про поступовий перехід від спекулятивної моделі використання до інвестиційної [1; 29]. Це дозволяє очікувати, що у прогностичному періоді криптовалюти дедалі частіше розглядатимуться як інструмент збереження вартості, особливо в умовах інфляційних ризиків та обмеженого доступу до зовнішніх фінансових ринків.

Для поглибленого аналізу прогностичних тенденцій доцільно розглянути динаміку ключових показників, що характеризують криптовалютний ринок України, зокрема обсяги операцій, кількість користувачів та рівень інтеграції з міжнародними платформами.

Таблиця 3.2

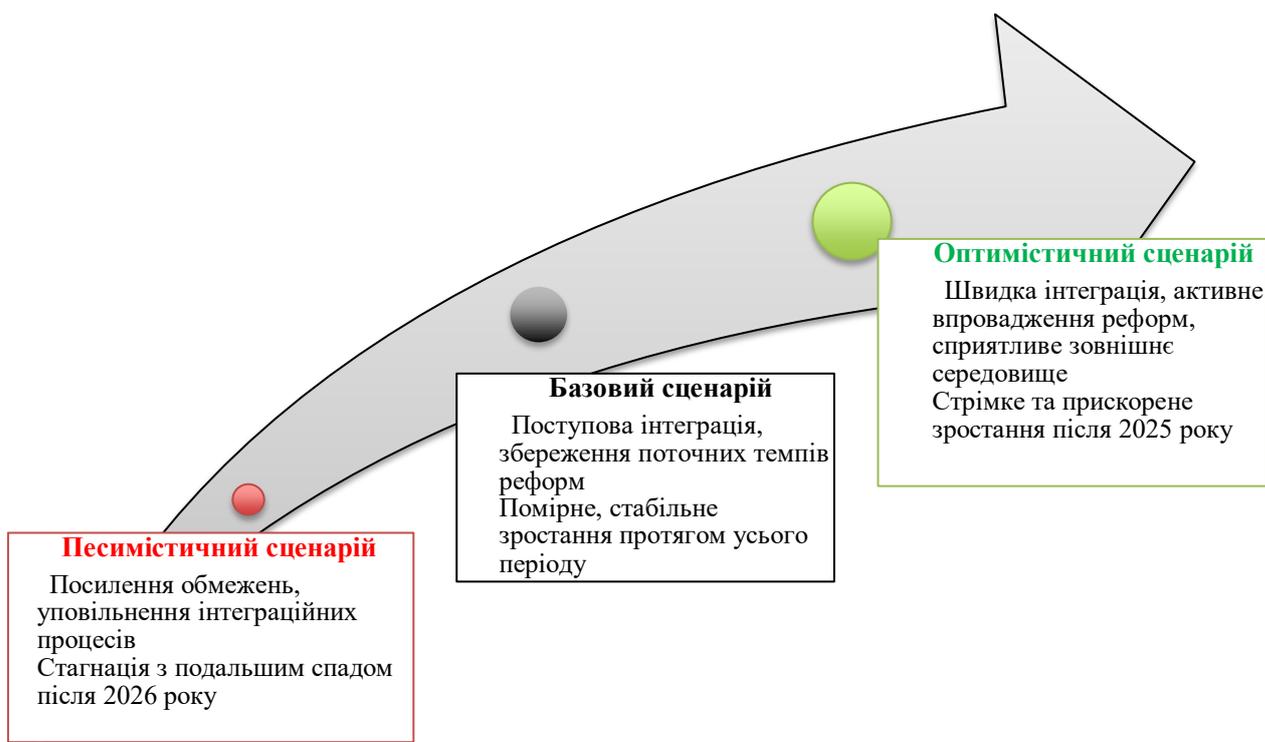
Ключові показники розвитку криптовалютного ринку України у прогностичному періоді [11]

Показник	Поточний стан	Очікувана тенденція
Кількість користувачів	Висока	Помірне зростання
Інституційна участь	Обмежена	Поступове зростання
Регуляторна визначеність	Часткова	Підвищення

Аналіз наведених показників табл. 3.2 дозволяє дійти висновку, що у прогностичному періоді ринок криптовалют в Україні зберігатиме потенціал до зростання, однак темпи цього зростання значною мірою залежатимуть від швидкості інституційних реформ та стабілізації макроекономічної ситуації. Водночас навіть за консервативного сценарію криптовалюти залишатимуться важливим елементом фінансового ландшафту, виконуючи функції, які не завжди можуть бути повноцінно реалізовані традиційними інструментами.

Для узагальнення прогностичних висновків доцільно використати графічне

відображення можливих траєкторій розвитку криптовалютного ринку.

Рис. 3.1. Прогнозні траєкторії розвитку криптовалютного ринку України [13]

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що прогнозування положення криптовалют в Україні має базуватися на поєднанні кількісних та якісних підходів. Криптовалюти у прогностному періоді не замінять традиційні фінансові інструменти, однак можуть зайняти стійку нішу в інвестиційній системі країни, особливо за умов ефективного регуляторного супроводу та інтеграції у міжнародний фінансовий простір.

Подальше прогнозування положення криптовалют в Україні потребує детального врахування взаємодії крипторинку з фінансовою системою держави, насамперед із банківським сектором та ринком капіталу. В умовах воєнного та післявоєнного періоду саме банки залишаються ключовими інституціями фінансового посередництва, а їхня готовність інтегрувати криптовалютні сервіси матиме вирішальний вплив на швидкість і глибину інституціоналізації цифрових активів. У прогностному періоді найбільш імовірною є модель опосередкованої інтеграції, за якої банки не здійснюють безпосередніх операцій з криптовалютами,

але надають платіжну, кастодіальну та інфраструктурну підтримку для ліцензованих постачальників послуг у сфері віртуальних активів [13; 21].

Такий підхід дозволяє мінімізувати системні ризики для банківського сектору, водночас створюючи умови для легалізації та прозорості криптовалютних операцій. З позиції прогнозування це означає, що у середньостроковій перспективі криптовалюти в Україні не конкуруватимуть безпосередньо з банківськими депозитами або класичними фінансовими інструментами, а виконуватимуть комплементарну функцію в інвестиційних портфелях домогосподарств і бізнесу [22; 33].

Важливим фактором прогнозування є також розвиток фінансових технологій та цифрової інфраструктури. Україна традиційно характеризується високим рівнем проникнення цифрових сервісів, що створює сприятливі передумови для поширення криптовалютних рішень. У прогнозному періоді очікується подальший розвиток цифрових ідентифікаційних систем, електронних платіжних інструментів та технологій фінансового моніторингу, що спростить інтеграцію криптовалют у легальний економічний обіг [21; 29]. Водночас зростання цифровізації підвищує вимоги до кібербезпеки, що стає одним із ключових ризиків розвитку криптовалютного ринку.

З огляду на це доцільно розглянути прогнозні ризики, які можуть стримувати розвиток криптовалют в Україні. До таких ризиків належать регуляторна фрагментарність, можливі зміни податкового режиму, обмежений доступ до міжнародних фінансових ринків та загрози кібербезпеці. Особливої уваги потребує питання фінансового моніторингу та протидії відмиванню коштів, оскільки надмірно жорсткі вимоги можуть знизити привабливість криптовалютного сектору для легального бізнесу, тоді як надто ліберальний підхід підвищує репутаційні та системні ризики [34; 29].

У цьому контексті прогнозування положення криптовалют має враховувати компроміс між фінансовою стабільністю та інноваційним розвитком. Досвід інших країн свідчить, що найбільш стійкими є ті моделі регулювання, які поєднують чіткі правила доступу до ринку з гнучкими механізмами адаптації до технологічних

змін. Для України це означає необхідність формування прогнозної регуляторної траєкторії, яка передбачає поетапне розширення правового поля криптовалютних операцій із паралельним посиленням інституційної спроможності наглядових органів [13; 24].

Окремого аналізу у межах прогнозування потребує потенційна роль криптовалют у післявоєнному відновленні економіки. За оптимістичного сценарію цифрові активи можуть використовуватися як інструмент залучення інвестицій, зокрема через механізми токенизації активів, краудфандингові платформи та міжнародні фінансові проєкти. Такий підхід дозволяє знизити бар'єри входу для інвесторів і розширити доступ до капіталу для малих і середніх підприємств, що є критично важливим у період відбудови [11; 13].

Разом із тим використання криптовалют у відновлювальних процесах потребує чіткої правової бази та захисту прав інвесторів. У прогнозному періоді без формування прозорих механізмів випуску та обігу токенизованих інструментів ризик шахрайства та спекулятивних практик може суттєво знизити довіру до криптовалютного сектору. Це, у свою чергу, негативно позначиться на його інвестиційному потенціалі та уповільнить інтеграцію у фінансову систему [29; 34].

Значну роль у прогнозуванні положення криптовалют відіграє також поведінка інституційних інвесторів. У міру стабілізації макроекономічної ситуації та зростання прозорості регулювання можна очікувати поступового зростання інтересу з боку інвестиційних фондів, фінансових компаній та корпоративних інвесторів. Водночас цей процес буде обмеженим через високий рівень волатильності криптовалют та відсутність усталених механізмів хеджування ризиків на національному ринку [24; 26].

Для узагальнення прогнозних чинників розвитку криптовалют доцільно систематизувати їх за напрямками впливу. Такий підхід дає змогу комплексно оцінити роль макроекономічного середовища, регуляторної політики та технологічного прогресу у формуванні майбутнього ринку цифрових активів. Систематизація чинників дозволяє визначити їхній відносний вплив на динаміку поширення криптовалют і обґрунтувати найбільш імовірні сценарії їх розвитку в

Україні.

Таблиця 3.3

Ключові чинники, що визначатимуть положення криптовалют в Україні у прогностному періоді [29]

Група чинників	Характер впливу	Очікуваний результат
Макроекономічні	Визначають попит	Помірне зростання
Регуляторні	Формують правила	Інституціоналізація
Технологічні	Забезпечують інфраструктуру	Розширення використання

Аналіз наведених чинників дозволяє дійти висновку, що у прогностному періоді положення криптовалют в Україні визначатиметься не окремими подіями, а сукупністю взаємопов'язаних процесів. Найбільш імовірним є сценарій поступової інтеграції криптовалют у фінансову систему за умов збереження їхнього статусу як альтернативного інвестиційного інструменту. Така модель дозволяє поєднати інноваційний потенціал цифрових активів із вимогами фінансової стабільності та економічної безпеки.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що прогнозування положення криптовалют в Україні у середньо– та довгостроковій перспективі свідчить про їх поступовий перехід від маргінального фінансового явища до елементу інвестиційної екосистеми держави. Водночас швидкість і глибина цього процесу значною мірою залежатимуть від ефективності державної політики, стабільності макроекономічного середовища та рівня довіри з боку інвесторів. За умови послідовної імплементації регуляторних реформ та збереження курсу на європейську інтеграцію криптовалюти можуть зайняти стійке місце у фінансовій системі України, виконуючи функцію інноваційного інвестиційного інструменту з помірним рівнем ризику.

3.2 Перспективи ратифікації криптовалют як повноцінного способу оплати в Україні

Питання ратифікації криптовалют як повноцінного способу оплати в Україні

набуває особливої актуальності в контексті трансформації національної фінансової системи, цифровізації платіжної інфраструктури та інтеграції держави у європейський економічний простір. На відміну від інвестиційної функції криптовалют, яка вже частково реалізується в межах приватних фінансових рішень, використання криптовалют як платіжного засобу безпосередньо пов'язане з фундаментальними принципами грошово-кредитної політики, монетарного суверенітету та фінансової стабільності. Саме тому перспективи їх офіційного визнання як засобу платежу потребують ґрунтовного наукового аналізу з урахуванням економічних, правових та інституційних обмежень [7; 13; 34].

У міжнародній практиці підходи до використання криптовалют у платіжних операціях суттєво відрізняються. У більшості країн криптовалюти не визнаються законним платіжним засобом, проте допускаються як альтернативний інструмент розрахунків між приватними суб'єктами за умови дотримання вимог фінансового моніторингу та оподаткування. Водночас поодинокі приклади, такі як Сальвадор, де Bitcoin був офіційно визнаний законним платіжним засобом, демонструють високий рівень макроекономічних і фінансових ризиків, пов'язаних із такою моделлю [14; 29]. Для України, економіка якої перебуває у стані воєнного та післявоєнного відновлення, запровадження криптовалют як повноцінного засобу платежу потребує особливо зваженого підходу.

У національному контексті криптовалюти наразі не мають статусу законного платіжного засобу, а є об'єктом цивільних прав та інвестиційної діяльності. Відповідно до чинного законодавства, єдиним законним засобом платежу на території України залишається гривня, що є ключовим елементом монетарного суверенітету держави [7; 21]. Разом із тим фактичне використання криптовалют у платіжних операціях між фізичними особами та у сфері електронної комерції свідчить про наявність латентного попиту на альтернативні платіжні інструменти, особливо в умовах валютних обмежень та обмеженого доступу до міжнародних платіжних систем у період війни [1; 29].

Перспективи ратифікації криптовалют як способу оплати доцільно розглядати через призму функцій грошей, зокрема засобу обігу, міри вартості та

засобу нагромадження. У ролі засобу обігу криптовалюти демонструють певні переваги, зокрема швидкість трансграничних переказів, відносно низькі транзакційні витрати та незалежність від традиційної банківської інфраструктури. Водночас висока волатильність більшості криптовалют суттєво обмежує їх здатність виконувати функцію міри вартості, що є критично важливою для стабільних платіжних відносин [2; 32].

Особливу увагу у прогнозуванні перспектив ратифікації криптовалют як платіжного засобу слід приділити макроекономічним наслідкам такого кроку. Використання криптовалют у внутрішніх розрахунках може впливати на ефективність монетарної політики, зокрема через зниження контролю центрального банку над грошовою масою та платіжними потоками. Для економіки України, яка значною мірою залежить від валютної стабільності та зовнішньої фінансової підтримки, послаблення ролі національної валюти у платіжному обігу може створювати додаткові ризики фінансової дестабілізації [21; 26].

З метою систематизації потенційних переваг і обмежень використання криптовалют як засобу оплати доцільно узагальнити ключові аргументи у вигляді аналітичної таблиці.

Таблиця 3.4

Переваги та обмеження використання криптовалют як платіжного засобу в Україні [2, 32]

Критерій	Переваги	Обмеження
Транзакції	Швидкість, трансграничність	Комісійна нестабільність
Стабільність	Децентралізація	Висока волатильність
Регулювання	Технологічна гнучкість	Правова невизначеність

Наведена таблиця 3.4 демонструє, що потенційні переваги криптовалют як платіжного засобу мають переважно технологічний характер, тоді як ключові обмеження пов'язані з макроекономічною стабільністю та регуляторними ризиками. Це дозволяє зробити висновок, що у коротко– та середньостроковій перспективі повна ратифікація криптовалют як законного засобу платежу в Україні є малоімовірною. Водночас можливим є поступове розширення сфер їх

використання у вигляді дозволених альтернативних платіжних інструментів у межах чітко визначеного правового поля [13; 34].

Окремого аналізу потребує роль стейблкоїнів у контексті платіжної функції криптовалют. На відміну від класичних криптовалют, таких як Bitcoin, стейблкоїни прив'язані до вартості фіатних валют або кошика активів, що суттєво знижує рівень волатильності. У міжнародній практиці саме стейблкоїни дедалі частіше використовуються як інструмент розрахунків у цифровому середовищі, зокрема у сфері міжнародної торгівлі та електронної комерції [2; 14]. Для України це відкриває можливість обмеженої інтеграції криптовалют у платіжну систему без прямого підриву монетарного суверенітету.

У цьому контексті доцільно розглянути можливі моделі використання криптовалют у платіжних операціях в Україні, які можуть бути реалізовані без формального надання їм статусу законного платіжного засобу.

Таблиця 3.5

**Моделі використання криптовалют у платіжних операціях
в Україні [29]**

Модель	Характеристика	Рівень ризику
Обмежене використання	P2P–розрахунки	Низький
Комерційне застосування	E–commerce	Середній
Інституційна модель	Через ліцензованих провайдерів	Помірний

Аналіз наведених моделей свідчить, що найбільш реалістичною для України у прогностичному періоді є інституційна модель, за якої криптовалютні розрахунки здійснюються через ліцензованих посередників із дотриманням вимог фінансового моніторингу. Такий підхід дозволяє поєднати інноваційний потенціал цифрових активів із необхідністю збереження контролю над платіжними потоками.

Подальший аналіз перспектив використання криптовалют як платіжного засобу в Україні неможливий без оцінки впливу такого кроку на грошово–кредитну політику та фінансову стабільність держави. У класичній теорії грошей монополія центрального банку на емісію та контроль за обігом національної валюти є фундаментальною передумовою ефективного макроекономічного регулювання.

Надання криптовалютам статусу повноцінного засобу оплати фактично означало б часткову децентралізацію грошової системи, що у країнах із нестабільною економікою може призводити до зростання інфляційних очікувань, доларизації та втрати довіри до національної валюти [21; 26].

Для України ці ризики є особливо актуальними з огляду на тривалий період валютних шоків, залежність від зовнішнього фінансування та необхідність підтримання курсової стабільності гривні. Використання криптовалют у платіжному обігу може створювати паралельні грошові потоки, які складно відстежувати та регулювати за допомогою традиційних інструментів монетарної політики. У результаті ефективність процентної політики, валютних інтервенцій та макропруденційних заходів може знижуватися, що суперечить завданням Національного банку України щодо забезпечення фінансової стабільності [21; 24].

Водночас повна заборона використання криптовалют у платіжних операціях також не є оптимальним рішенням, оскільки вона стимулює тінізацію фінансових потоків та обмежує розвиток фінансових інновацій. Саме тому у міжнародній практиці сформувався підхід, за якого криптовалюти не визнаються законним платіжним засобом, але допускаються як договірний інструмент розрахунків між сторонами за умови виконання вимог фінансового моніторингу та податкового законодавства [13; 34]. Такий компромісний підхід є найбільш релевантним для України у прогностичному періоді.

Окремої уваги заслуговує питання податкового регулювання криптовалютних платежів. Використання криптовалют у розрахунках ускладнює адміністрування податків, зокрема податку на додану вартість та податку на прибуток, оскільки виникають труднощі з визначенням моменту виникнення податкового зобов'язання та бази оподаткування. Висока волатильність криптовалют призводить до значних коливань вартості операцій у фіатному еквіваленті, що створює додаткові ризики як для платників податків, так і для держави [7; 32]. У прогностичному періоді ці проблеми можуть бути частково вирішені шляхом використання стейблкоїнів або обов'язкової фіксації курсу криптовалюти на момент здійснення операції.

У контексті перспектив ратифікації криптовалют як платіжного засобу доцільно також проаналізувати вплив цього процесу на платіжну інфраструктуру та фінансові послуги. Інтеграція криптовалютних розрахунків потребує створення або адаптації платіжних шлюзів, систем обліку та звітності, а також механізмів захисту прав споживачів. Для українського бізнесу, особливо малого та середнього, це може означати додаткові витрати на впровадження нових технологій, що знижує економічну доцільність широкого використання криптовалют у повсякденних розрахунках [22; 29].

Разом із тим у певних сегментах економіки криптовалютні платежі можуть мати порівняльні переваги. Йдеться насамперед про цифрові послуги, фриланс, міжнародну електронну комерцію та ІТ-сектор, де значна частина операцій здійснюється з нерезидентами. У цих сферах криптовалюти дозволяють зменшити транзакційні витрати, обійти обмеження традиційних платіжних систем та скоротити час розрахунків. Це створює передумови для вибіркового використання криптовалют у платіжних операціях без їх повної ратифікації на рівні держави [1; 29].

З метою узагальнення можливих напрямів інтеграції криптовалют у платіжну систему України доцільно розглянути їх вплив на різні групи економічних суб'єктів.

Таблиця 3.6

Вплив використання криптовалют як платіжного інструменту на основні групи економічних суб'єктів [32]

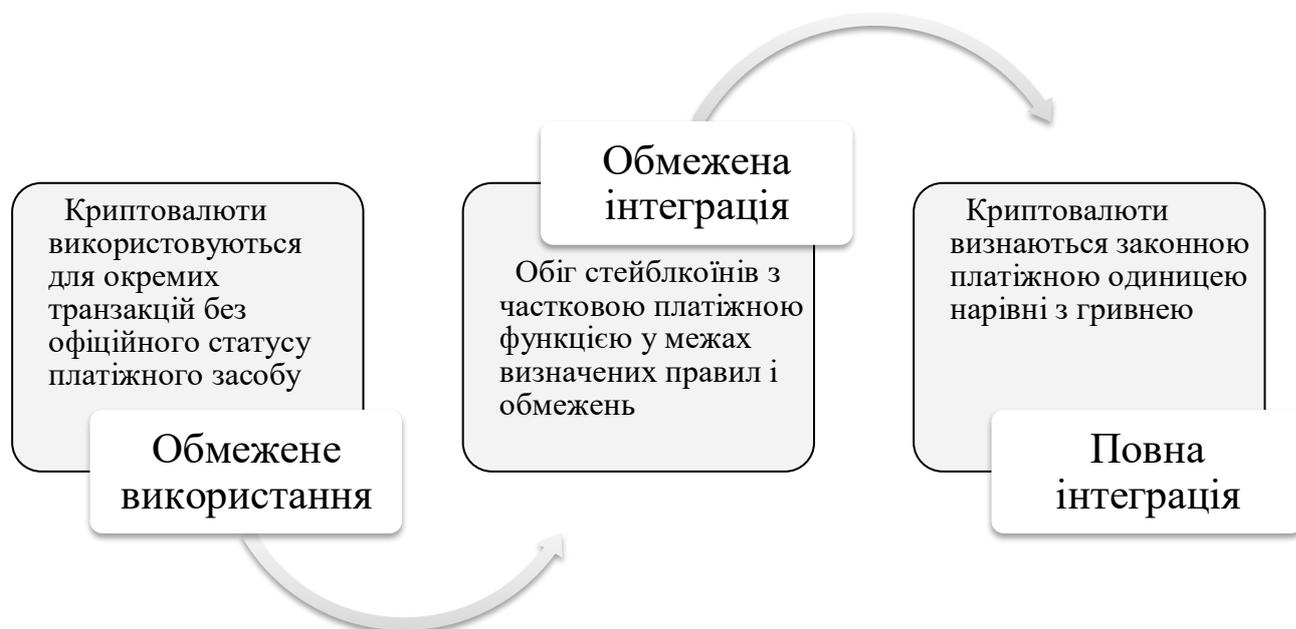
Суб'єкт	Потенційні вигоди	Основні ризики
Домогосподарства	Альтернатива платежам	Курсові втрати
Бізнес	Міжнародні розрахунки	Податкові ризики
Держава	Цифровізація фінансів	Втрата контролю

Наведені дані табл. 3.6 свідчать, що ефект від використання криптовалют у платіжних операціях є неоднозначним і суттєво відрізняється залежно від економічного суб'єкта. Для домогосподарств криптовалюти можуть виступати альтернативним засобом розрахунків у цифровому середовищі, однак високі

курсів ризики обмежують їх привабливість у повсякденних платежах. Для бізнесу основною перевагою є можливість оптимізації міжнародних розрахунків, тоді як для держави ключовим викликом залишається збереження контролю над фінансовими потоками.

У прогностичному періоді важливу роль у формуванні платіжної функції криптовалют може відігравати розвиток цифрової валюти центрального банку. Запровадження цифрової гривні потенційно здатне задовольнити потребу в цифрових платежах без залучення децентралізованих криптовалют. Такий інструмент поєднує переваги цифрових технологій із збереженням монетарного суверенітету та контролю з боку держави [21; 24]. У цьому контексті розвиток цифрової гривні може зменшити економічну доцільність повної ратифікації криптовалют як засобу оплати.

Для візуалізації можливих варіантів інтеграції криптовалют у платіжну систему України доцільно використати схематичне відображення.

Рис. 3.2. Варіанти інтеграції криптовалют у платіжну систему України [13]

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що перспективи ратифікації криптовалют як повноцінного способу оплати в Україні є обмеженими у коротко– та середньостроковій перспективі. Найбільш імовірним є сценарій, за

якого криптовалюти використовуються як договірний інструмент розрахунків у окремих сегментах економіки без надання їм статусу законного платіжного засобу. Такий підхід дозволяє зберегти фінансову стабільність, водночас не блокуючи розвиток інноваційних платіжних рішень.

Разом із тим у довгостроковій перспективі можливе поступове розширення сфери застосування криптовалютних платежів за умови стабілізації макроекономічної ситуації, завершення війни та гармонізації законодавства з європейськими стандартами. У цьому випадку криптовалюти можуть стати допоміжним елементом платіжної екосистеми, доповнюючи традиційні фінансові інструменти та цифрову валюту центрального банку.

У межах подальшого аналізу доцільно зосередитися на інституційних передумовах, які можуть створити або, навпаки, обмежити можливості для поступового розширення платіжної функції криптовалют в Україні. Однією з ключових таких передумов є рівень довіри до фінансових інститутів та платіжної системи загалом. Досвід країн із перехідною економікою свідчить, що поширення альтернативних платіжних інструментів, включно з криптовалютами, часто є реакцією економічних агентів на нестабільність банківського сектору або обмеження доступу до традиційних фінансових послуг [21; 29]. В українських умовах, попри збереження функціональної спроможності банківської системи в період війни, ризики зниження довіри до національної валюти та фінансових інститутів залишаються актуальними, що формує потенційний попит на альтернативні засоби розрахунків.

Водночас слід підкреслити, що довіра до криптовалют як платіжного інструменту також не є безумовною. Для значної частини населення криптовалюти асоціюються з високою волатильністю, технічною складністю та підвищеним ризиком втрати коштів унаслідок шахрайства або кібератак. Це обмежує можливість їх масового використання у повсякденних платежах і зумовлює необхідність розвитку механізмів захисту прав користувачів у разі здійснення криптовалютних транзакцій [32; 34]. Без формування таких механізмів ратифікація криптовалют як платіжного засобу може мати негативні соціально-економічні

наслідки.

Окремого розгляду потребує питання фінансової інклюзії. У теорії цифрові активи здатні розширити доступ до фінансових послуг для населення, яке не має повноцінного доступу до банківської інфраструктури. Проте на практиці використання криптовалют потребує наявності цифрових навичок, доступу до інтернету та відповідного технічного забезпечення, що створює нові бар'єри для окремих соціальних груп. В українських умовах це означає, що ратифікація криптовалют як платіжного засобу без паралельного розвитку цифрової грамотності може призвести до посилення фінансової нерівності [22; 29].

У прогностичному аспекті важливим чинником є також вплив міжнародних зобов'язань України та процесів європейської інтеграції. Гармонізація національного законодавства з нормами Європейського Союзу передбачає дотримання єдиного підходу до регулювання криптоактивів, зокрема відповідно до положень регламенту МіСА. У цьому контексті повна ратифікація криптовалют як законного платіжного засобу виглядає малосумісною з європейською моделлю регулювання, яка передбачає чітке розмежування між фіатними грошима та цифровими активами [13; 34]. Це додатково обмежує можливості для радикальних змін у статусі криптовалют у платіжній системі України.

Для узагальнення інституційних та макроекономічних обмежень, що впливають на перспективи ратифікації криптовалют як платіжного засобу, доцільно представити їх у систематизованому вигляді.

Таблиця 3.7

Ключові інституційні обмеження ратифікації криптовалют як платіжного засобу в Україні [7]

Обмеження	Сутність	Потенційні наслідки
Монетарні	Контроль грошової маси	Ослаблення монетарної політики
Правові	Відсутність статусу	Регуляторна невизначеність
Соціальні	Низька довіра	Обмежене використання
Інфраструктурні	Технічні бар'єри	Вибіркове застосування

Аналіз таблиці дозволяє зробити висновок, що більшість обмежень мають системний характер і не можуть бути усунуті у короткостроковій перспективі без

суттєвих змін у макроекономічній та інституційній архітектурі держави. Це означає, що навіть за наявності технологічних можливостей для використання криптовалют у платіжних операціях, їх повна ратифікація як законного засобу платежу залишається економічно та інституційно необґрунтованою.

У контексті прогнозування доцільно також розглянути сценарний підхід до оцінки перспектив платіжної функції криптовалют в Україні. За базовим сценарієм криптовалюти залишатимуться альтернативним інструментом розрахунків, що використовується у межах довірливих відносин між приватними суб'єктами, без офіційного статусу законного платіжного засобу. Оптимістичний сценарій передбачає розширення використання стейблкоїнів та токенизованих платіжних інструментів у поєднанні з розвитком регульованої інфраструктури, тоді як песимістичний сценарій пов'язаний із посиленням регуляторних обмежень та згортанням інноваційних платіжних рішень [13; 21].

Сценарний підхід дозволяє не лише оцінити можливі траєкторії розвитку, а й сформувані реалістичні очікування щодо ролі криптовалют у платіжній системі України. У всіх розглянутих сценаріях спільним залишається висновок про допоміжний, а не домінуючий характер платіжної функції криптовалют. Це означає, що вони можуть доповнювати існуючі платіжні інструменти, але не замінювати національну валюту.

Узагальнюючи результати аналізу, слід зазначити, що перспективи ратифікації криптовалют як повноцінного способу оплати в Україні обмежені низкою макроекономічних, правових та інституційних факторів. Надання криптовалютам статусу законного платіжного засобу суперечить принципам монетарного суверенітету, створює додаткові ризики для фінансової стабільності та не відповідає європейській моделі регулювання цифрових активів. Водночас повна заборона їх використання у платіжних операціях також є неефективною та може стримувати розвиток фінансових інновацій.

У прогнозованому періоді найбільш доцільною для України є модель обмеженого використання криптовалют як альтернативного платіжного інструменту у визначених сегментах економіки за умови чіткого регуляторного

нагляду. Такий підхід дозволяє поєднати інноваційний потенціал цифрових активів із завданнями забезпечення фінансової стабільності та захисту інтересів учасників ринку. Отримані висновки створюють логічне підґрунтя для подальшого аналізу шляхів удосконалення використання інвестиційних ресурсів та розвитку криптовалютного сектору, що буде розглянуто у наступному пункті дослідження.

3.3 Шляхи покращення використання інвестиційних ресурсів

Ефективне використання інвестиційних ресурсів є визначальним чинником економічного відновлення та довгострокового розвитку України в умовах воєнного та післявоєнного періоду. Обмеженість внутрішніх фінансових можливостей, високий рівень ризиків, зумовлений воєнними діями, а також масштабні потреби у відбудові інфраструктури та виробничого потенціалу актуалізують необхідність формування комплексної системи управління інвестиційними ресурсами. У таких умовах ключового значення набуває не лише обсяг залучених інвестицій, а передусім ефективність їх розподілу та використання з урахуванням стратегічних пріоритетів держави [21; 24].

Використання інвестиційних ресурсів в Україні традиційно характеризувалося низкою структурних проблем, серед яких домінували недостатня прозорість інвестиційних процесів, слабкий інституційний захист інвесторів, нерівномірний галузевий розподіл капіталовкладень та обмежений доступ малого і середнього бізнесу до фінансування. Воєнні події після 2022 року суттєво загострили ці проблеми, водночас трансформували інвестиційні пріоритети держави у бік підтримки критичної інфраструктури, енергетичної безпеки та базових секторів економіки [21].

У цьому контексті покращення використання інвестиційних ресурсів потребує переходу від фрагментарного підходу до системного управління інвестиційною діяльністю. Такий підхід має ґрунтуватися на поєднанні державного стратегічного планування, активної участі міжнародних фінансових інституцій та залучення приватного капіталу. Особливу роль у цьому процесі відіграє створення

зрозумілих і стабільних правил для інвесторів, що дозволяє зменшити ризики та підвищити прогнозованість інвестиційних рішень [33].

Одним із базових напрямів підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів є оптимізація їх галузевої структури. У післявоєнний період інвестиції мають концентруватися у секторах, здатних забезпечити максимальний мультиплікативний ефект для економіки. До таких секторів належать енергетика, транспортна та логістична інфраструктура, агропромисловий комплекс, інформаційні технології та промисловість із високою доданою вартістю [21; 24]. Для систематизації основних напрямів покращення використання інвестиційних ресурсів доцільно узагальнити їх у відповідній аналітичній таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Ключові напрями покращення використання інвестиційних ресурсів в Україні [21; 24; 33]

Напрямок	Характеристика	Очікуваний ефект
Галузеве пріоритезування	Концентрація інвестицій у стратегічних секторах	Мультиплікативне зростання
Інституційні реформи	Захист прав інвесторів, стабільні правила	Підвищення довіри
Фінансові інновації	Нові інструменти фінансування	Диверсифікація ресурсів
Державна координація	Стратегічне управління інвестиціями	Підвищення ефективності

Наведені у таблиці 3.11 напрями демонструють, що покращення використання інвестиційних ресурсів не може обмежуватися окремими заходами. Йдеться про формування цілісної інвестиційної екосистеми, у межах якої фінансові ресурси спрямовуються відповідно до довгострокових цілей економічного розвитку. У цьому контексті важливу роль відіграє держава як координатор інвестиційних потоків та гарант стабільності інвестиційного середовища [21].

Вагомим чинником ефективності використання інвестиційних ресурсів є також регіональний аспект. Воєнні дії призвели до значної диференціації регіонів за рівнем економічних втрат, що потребує гнучкого підходу до розподілу інвестицій. Для регіонів, які зазнали масштабних руйнувань, першочерговими є

інвестиції у відновлення житлового фонду, об'єктів критичної інфраструктури та соціальної сфери. Водночас регіони з відносно стабільною економічною ситуацією можуть стати центрами концентрації виробничих і логістичних потужностей, що сприятиме загальному економічному відновленню держави [21; 24].

Важливою передумовою покращення використання інвестиційних ресурсів є підвищення якості державного управління інвестиційними процесами. У воєнний та післявоєнний періоди держава фактично виступає центральним координатором інвестиційних потоків, оскільки значна частина ресурсів надходить у вигляді міжнародної фінансової допомоги, пільгових кредитів та грантів. Неefективне управління цими ресурсами може призвести до втрати їхнього економічного потенціалу, що в умовах обмеженості фінансування створює додаткові ризики для макроекономічної стабільності [21; 24].

Одним із ключових напрямів підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів є вдосконалення механізмів державного відбору та супроводу інвестиційних проєктів. Практика попередніх років засвідчила, що відсутність чітких критеріїв оцінки ефективності інвестицій призводила до фінансування проєктів із низькою економічною віддачею. У післявоєнний період доцільним є впровадження системи багатокритеріальної оцінки інвестиційних проєктів, яка враховує не лише фінансові показники, але й соціальний, інфраструктурний та регіональний ефект [21].

У цьому контексті важливою є інтеграція принципів програмно-цільового методу у процес розподілу інвестиційних ресурсів. Такий підхід дозволяє пов'язати фінансування конкретних проєктів із досягненням стратегічних цілей соціально-економічного розвитку. Використання програмно-цільового методу забезпечує підвищення прозорості інвестиційних рішень, посилює контроль за використанням коштів та сприяє зростанню довіри з боку міжнародних партнерів [21; 33].

Окрему увагу в процесі покращення використання інвестиційних ресурсів слід приділити залученню приватного капіталу. Умови війни суттєво обмежили інвестиційну активність приватного сектору через зростання ризиків, невизначеність правового середовища та обмежений доступ до фінансування.

Водночас без участі приватного бізнесу повноцінне відновлення економіки є неможливим. Тому одним із пріоритетних завдань державної інвестиційної політики має стати створення стимулів для приватних інвесторів, зокрема шляхом застосування податкових пільг, державних гарантій та механізмів страхування воєнних ризиків [21].

Значний потенціал для підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів має розвиток публічно–приватного партнерства. У межах таких партнерств держава бере на себе частину ризиків та забезпечує інституційну підтримку, тоді як приватний сектор здійснює фінансування та управління проектами. Особливо ефективним цей механізм може бути у сферах транспортної інфраструктури, енергетики та житлового будівництва, де потреби у капіталовкладеннях є надзвичайно високими [21; 24].

Для узагальнення інструментів стимулювання ефективного використання інвестиційних ресурсів доцільно подати відповідну таблицю.

Таблиця 3.9

Інструменти стимулювання ефективного використання інвестиційних ресурсів [21; 24; 33]

Інструмент	Сутність	Очікуваний результат
Державні гарантії	Часткове покриття інвестиційних ризиків	Активізація приватних інвестицій
Публічно–приватне партнерство	Розподіл ризиків між державою і бізнесом	Реалізація масштабних проектів
Програмно–цільове фінансування	Прив’язка коштів до стратегічних цілей	Підвищення ефективності

Аналіз наведених інструментів у табл. 3.9 свідчить, що їх комплексне застосування дозволяє суттєво підвищити ефективність використання інвестиційних ресурсів, зменшивши ризики для інвесторів та забезпечивши спрямування коштів у пріоритетні напрями розвитку економіки. Особливої ваги набуває питання поєднання традиційних фінансових механізмів із сучасними цифровими інструментами фінансування.

У цьому контексті перспективним напрямом покращення використання інвестиційних ресурсів є застосування цифрових фінансових інструментів, зокрема елементів криптовалютної інфраструктури. Хоча криптовалюти не можуть повністю замінити традиційні джерела фінансування, їх використання як допоміжного інструменту може сприяти розширенню доступу до капіталу, особливо для малого та середнього бізнесу [13; 29]. Криптовалютні технології дозволяють здійснювати транзакції швидко, з меншими транзакційними витратами та без залучення посередників, що є важливим в умовах обмеженого доступу до банківського фінансування.

Використання криптовалют у процесі інвестування потребує чіткого нормативно-правового регулювання. Відсутність правової визначеності щодо статусу цифрових активів стримує їх широке застосування та підвищує ризики зловживань. Формування прозорого правового поля, яке визначає порядок обігу, оподаткування та захисту прав учасників ринку криптовалют, може стати важливим кроком у напрямі підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів [7; 34].

Важливим елементом покращення використання інвестиційних ресурсів у післявоєнний період є підвищення прозорості фінансових потоків та запровадження сучасних інструментів моніторингу ефективності інвестицій. Досвід України засвідчує, що недостатній контроль за рухом інвестиційних коштів знижує їхню результативність та підвищує ризики нецільового використання. У цьому контексті цифровізація процесів управління інвестиціями може відігравати ключову роль, забезпечуючи відкритість, підзвітність та оперативний доступ до інформації для всіх зацікавлених сторін [21; 29].

Запровадження єдиних цифрових платформ для обліку та супроводу інвестиційних проєктів дозволяє відстежувати використання коштів на всіх етапах реалізації – від планування до оцінки кінцевих результатів. Такі платформи можуть інтегруватися з державними реєстрами, банківською системою та інструментами електронного урядування, що значно підвищує рівень довіри з боку інвесторів та міжнародних партнерів [21]. Крім того, цифрові рішення створюють передумови

для зменшення адміністративних витрат і скорочення часу ухвалення інвестиційних рішень.

Окремого значення набуває питання ефективного використання інвестиційних ресурсів у сфері відбудови житлового фонду. Масштабні руйнування житла внаслідок воєнних дій сформували значний попит на інвестиції у будівельну галузь. Проте хаотичне спрямування коштів без єдиної концепції просторового розвитку може призвести до дисбалансів та нераціонального використання ресурсів. Тому важливо, щоб інвестиції у житлове будівництво здійснювалися в межах комплексних програм відновлення територій, які враховують потреби інфраструктури, транспорту та соціальних послуг [21; 24].

Значний потенціал для покращення використання інвестиційних ресурсів має впровадження принципів сталого розвитку. Інвестиції, орієнтовані на енергоефективність, екологічну безпеку та зменшення вуглецевого сліду, дозволяють не лише досягти економічних результатів, а й забезпечити довгострокову соціальну та екологічну стійкість. У цьому контексті Україна має можливість інтегруватися у європейські ініціативи «зеленого» фінансування, що відкриває доступ до додаткових інвестиційних ресурсів та грантових програм [21].

Особливої уваги потребує проблема ефективного використання інвестиційних ресурсів у малому та середньому бізнесі. Саме цей сектор є найбільш вразливим до воєнних ризиків, але водночас відіграє ключову роль у створенні робочих місць та підтримці економічної активності. Обмежений доступ до банківського кредитування змушує підприємців шукати альтернативні джерела фінансування. У цьому аспекті використання краудфіндингових платформ, а також окремих елементів криптовалютної інфраструктури може стати додатковим інструментом мобілізації інвестиційних ресурсів [29; 33].

Разом із тим використання альтернативних фінансових інструментів потребує належного державного регулювання та фінансової грамотності учасників ринку. Відсутність чітких правил та недостатній рівень обізнаності інвесторів можуть призвести до зростання фінансових ризиків та втрати довіри до нових форм інвестування. Тому важливим напрямом покращення використання інвестиційних

ресурсів є розвиток системи фінансової освіти та інформування населення щодо можливостей і ризиків різних інвестиційних інструментів [21].

Для узагальнення ключових факторів, що впливають на ефективність використання інвестиційних ресурсів, доцільно подати відповідну аналітичну таблицю 3.10.

Таблиця 3.10

Фактори впливу на ефективність використання інвестиційних ресурсів в Україні [21; 24; 29; 33]

Фактор	Характер впливу	Наслідки для інвестицій
Інституційна стабільність	Правові гарантії, захист прав	Зростання довіри
Цифровізація управління	Прозорість і контроль	Підвищення ефективності
Галузеві пріоритети	Фокус на стратегічні сектори	Мультиплікативний ефект
Фінансова грамотність	Усвідомлені інвестришення	Зменшення ризиків

Наведені фактори в табл. 3.13 підтверджують, що покращення використання інвестиційних ресурсів має багатовимірний характер і не може зводитися лише до залучення додаткового фінансування. Йдеться про якісну трансформацію всієї інвестиційної системи, включно з нормативно–правовим середовищем, інституційною спроможністю та рівнем довіри між учасниками ринку.

В умовах післявоєнного відновлення особливу роль відіграє координація між державними органами, бізнесом та міжнародними партнерами. Узгоджені дії дозволяють уникнути дублювання інвестиційних проєктів, забезпечити раціональний розподіл ресурсів та підвищити загальну ефективність інвестиційної діяльності. Саме така координація є необхідною передумовою для формування сталого економічного зростання та інтеграції України у глобальну фінансову систему [21; 24].

Важливим напрямом підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів є впровадження системи оцінювання результативності інвестиційних проєктів на основі чітких кількісних та якісних показників. У післявоєнний період, коли обсяги залучених ресурсів є значними, а потреби економіки – надзвичайно

високими, питання результативності кожної інвестованої гривні набуває стратегічного значення. Традиційні підходи до оцінювання інвестицій, які зосереджуються переважно на фінансовій окупності, не дозволяють повною мірою відобразити соціально–економічний ефект від реалізації інвестиційних проєктів [21; 24].

У цьому контексті доцільним є застосування багаторівневих систем оцінювання, які поєднують фінансові показники з індикаторами соціального, інфраструктурного та регіонального розвитку. Такий підхід дозволяє визначати пріоритетність інвестиційних проєктів не лише з позиції прибутковості, але й з огляду на їхній внесок у відновлення економічного потенціалу, зайнятість населення та покращення якості життя. В умовах війни та післявоєнної відбудови саме такі комплексні критерії є найбільш релевантними для ухвалення управлінських рішень [21].

Особливу роль у системі оцінювання ефективності інвестиційних ресурсів відіграє аналіз ризиків. Воєнні загрози, макроекономічна нестабільність, валютні коливання та правова невизначеність формують специфічне інвестиційне середовище, у якому традиційні моделі ризик–менеджменту потребують адаптації. Покращення використання інвестиційних ресурсів передбачає впровадження механізмів диверсифікації ризиків, зокрема шляхом поєднання внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування, використання державних гарантій і страхових інструментів [21; 33].

У цьому контексті важливим є залучення міжнародного досвіду та практик управління інвестиціями у кризових умовах. Міжнародні фінансові інституції, які активно працюють в Україні, мають значний досвід реалізації інвестиційних проєктів у країнах із підвищеним рівнем ризику. Адаптація таких практик до національних умов дозволяє підвищити ефективність використання залучених ресурсів та мінімізувати втрати, пов'язані з неефективним управлінням інвестиціями [21; 24].

Вагомим чинником покращення використання інвестиційних ресурсів є також розвиток інноваційної складової інвестиційної діяльності. Інвестиції,

спрямовані на впровадження нових технологій, цифровізацію виробничих процесів та розвиток інноваційних бізнес–моделей, здатні забезпечити довгостроковий економічний ефект. У післявоєнний період інновації можуть стати ключовим драйвером підвищення конкурентоспроможності української економіки та її інтеграції у глобальні ринки [29; 33].

Особливо перспективним є поєднання інвестиційних ресурсів із цифровими фінансовими технологіями. Використання елементів блокчейн–інфраструктури, цифрових реєстрів та автоматизованих систем обліку дозволяє підвищити прозорість інвестиційних процесів і зменшити транзакційні витрати. Такі рішення є актуальними як для державних, так і для приватних інвестиційних проєктів, оскільки забезпечують оперативний доступ до інформації та знижують ризики корупційних зловживань [29; 34]

Таблиця 3.11

**Комплексна модель покращення використання інвестиційних ресурсів
у післявоєнний період [24]**

Блок системи	Зміст
Інституційне та правове забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> • Стабілізація нормативно–правової бази • Гармонізація з правом ЄС (MiCA, інвестиційний ринок) • Захист прав інвесторів • Зниження регуляторних ризиків
Фінансові інструменти та джерела інвестицій	<ul style="list-style-type: none"> • Державні та муніципальні програми • Міжнародна фінансова допомога • Приватні та інституційні інвестори • Криптовалюти та цифрові активи
Галузеве спрямування інвестицій	<ul style="list-style-type: none"> • Відновлення критичної інфраструктури • Енергетика та «зелена» економіка • Агропромисловий комплекс • ІТ та інноваційні технології
Цифрове управління та моніторинг	<ul style="list-style-type: none"> • Цифрові платформи управління • Прозорість використання ресурсів • Фінансовий моніторинг ефективності • Зниження корупційних ризиків
Результати впровадження моделі	<ul style="list-style-type: none"> • Зростання ефективності використання інвестиційних ресурсів • Підвищення інвестиційної привабливості України • Прискорення післявоєнного економічного відновлення • Забезпечення стійкого економічного зростання

Комплексний характер запропонованих заходів в таблиці 3.14 свідчить про те, що покращення використання інвестиційних ресурсів має розглядатися як

безперервний процес, який охоплює всі етапи інвестиційного циклу – від формування стратегічних пріоритетів до моніторингу результатів реалізації проєктів. Такий підхід дозволяє забезпечити узгодженість інвестиційної політики з загальними цілями соціально–економічного розвитку та мінімізувати ризики неефективного використання ресурсів [21].

Узагальнюючи результати аналізу, доцільно зазначити, що покращення використання інвестиційних ресурсів в Україні в умовах війни та післявоєнного відновлення потребує поєднання кількох взаємопов'язаних напрямів. По–перше, необхідним є формування стабільного інституційного середовища, яке забезпечує захист прав інвесторів та передбачуваність економічної політики. По–друге, важливою є концентрація інвестицій у стратегічних секторах економіки з високим мультиплікативним ефектом. По–третє, ефективне використання інвестиційних ресурсів неможливе без розвитку фінансових інновацій та цифрових інструментів управління [21; 24; 29].

Реалізація зазначених напрямів створює передумови для формування якісно нової моделі інвестиційного розвитку України, у межах якої інвестиції розглядаються не лише як джерело фінансування, а як інструмент структурної трансформації економіки. Така модель дозволяє забезпечити стійке економічне зростання, підвищити рівень зайнятості та створити основу для довгострокової конкурентоспроможності держави [21].

Отже, шляхи покращення використання інвестиційних ресурсів в Україні полягають у системному поєднанні стратегічного планування, інституційних реформ, фінансових інновацій та ефективної координації між усіма учасниками інвестиційного процесу. У післявоєнний період саме якість управління інвестиційними ресурсами визначатиме швидкість відновлення економіки та успішність інтеграції України у світову фінансово–економічну систему. Отримані висновки підтверджують доцільність активного використання інвестицій як інструменту довгострокової економічної безпеки та сталого розвитку держави.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексний аналіз інвестиційних процесів та функціонування криптовалют у фінансово–економічній системі України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Проведене дослідження підтвердило, що повномасштабна війна стала визначальним чинником трансформації інвестиційного середовища, зумовивши різке зростання ризиків, обмеження доступу до фінансових ресурсів і водночас актуалізувавши потребу в пошуку альтернативних та інноваційних інструментів інвестування. У цьому контексті криптовалюти поступово набувають значення як складова сучасної фінансової архітектури, що потребує наукового осмислення та практичної адаптації.

У ході дослідження теоретичних засад інвестиційної діяльності встановлено, що інвестиції в сучасних умовах виконують не лише функцію забезпечення економічного зростання, а й відіграють стратегічну роль у підтриманні економічної стійкості, відновленні зруйнованої інфраструктури та формуванні довгострокових конкурентних переваг держави.

1. Встановлено, що інвестиції є фундаментальною складовою економічного розвитку держави, яка забезпечує оновлення виробничого потенціалу, структурні зрушення в економіці та зростання її конкурентоспроможності. У сучасних умовах інвестиційна діяльність набуває стратегічного значення, оскільки інвестиції виконують не лише відтворювальну, а й стабілізаційну та антикризову функції. Обґрунтовано, що для України, яка перебуває в умовах воєнних викликів і післявоєнного відновлення, інвестиції слід розглядати як ключовий інструмент економічної стійкості та довгострокового розвитку.

2. Дослідження показало, що криптовалюти пройшли еволюцію від вузькоспеціалізованого цифрового активу до повноцінного елемента глобальної фінансової системи. Вони поєднують ознаки інвестиційного інструменту, засобу збереження вартості та технологічної основи для нових фінансових сервісів. Визначено, що криптовалюти функціонують поза межами традиційних фінансових

інститутів, проте дедалі активніше інтегруються у світові фінансові ринки, що зумовлює необхідність їхнього регулювання та інституціоналізації.

3. Аналіз динаміки цінових коливань Bitcoin засвідчив, що найвищий рівень волатильності припадав на 2022 рік, що було зумовлено поєднанням воєнних подій, глобальної макроекономічної нестабільності та кризових явищ у криптовалютному секторі. Упродовж 2023 – 2025 років спостерігалася тенденція до зниження рівня волатильності, що свідчить про поступове зростання зрілості ринку, посилення ролі інституційних інвесторів і формування більш стабільних ринкових очікувань.

4. Встановлено, що у 2022 році інвестиційна активність в Україні зазнала значного скорочення внаслідок воєнних дій та підвищення інвестиційних ризиків. Водночас у наступні роки спостерігалася поступова стабілізація інвестиційних потоків, значною мірою завдяки підтримці міжнародних фінансових інституцій. Визначено, що стратегічні інвестиції, спрямовані на енергетику, інфраструктуру, агропромисловий комплекс та соціальну сферу, виконали стабілізаційну функцію та створили передумови для відновлення економічної активності.

5. Обґрунтовано, що подальший розвиток криптовалютного ринку в Україні можливий лише за умови формування чіткої нормативно–правової бази та інтеграції цифрових активів у національну фінансову систему. У короткостроковій перспективі криптовалюти можуть використовуватися переважно як інвестиційний та платіжно–транзакційний інструмент, тоді як у довгостроковій перспективі можливе розширення сфер їх застосування за умови стабілізації економіки та розвитку фінансової інфраструктури.

6. Встановлено, що підвищення ефективності інвестиційної діяльності в Україні потребує комплексного підходу, який поєднує стратегічне планування, інституційні реформи, галузеве пріоритезування та впровадження інноваційних фінансових інструментів. Доведено доцільність цифровізації управління інвестиційними процесами, запровадження прозорих механізмів моніторингу та оцінювання ефективності інвестицій, а також підвищення фінансової грамотності як передумови раціонального використання інвестиційних ресурсів.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що

інвестиції та криптовалюти відіграють важливу роль у формуванні економічної стійкості України в умовах воєнних викликів і післявоєнного відновлення. Вирішального значення набуває не лише обсяг залучених ресурсів, а й ефективність їх використання, спрямована на досягнення довгострокових соціально–економічних цілей. Отримані результати можуть бути використані у практиці формування державної інвестиційної політики та слугувати науковою основою для подальших досліджень у сфері інвестицій і цифрових фінансових інструментів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук С., Кузьмінський В. Макроекономічні аспекти впливу криптовалют на грошовий ринок. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. №1(77). URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/918> (дата звернення: 20.12.2025).
2. Татаринцева Ю. Аспекти залучення інвестицій та сучасні інструменти інвестування в блокчейн-технології. *Ефективна економіка*. 2025. №4. DOI:10.32702/2307-2105.2025.4.81. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/download/6279/6356/14015> (дата звернення: 20.12.2025).
3. Віртуальні валюти та криптовалюти: правові та економічні аспекти. URL: <https://libkor.com.ua/book-exhibition/220-> (дата звернення: 20.12.2025).
4. Вітлінський В. В., Катуніна О. С. Математичне моделювання та інформаційні технології в економіці. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Економіка. 2019. № 13 (41). С. 89–97.
5. Галушка Є. О. Сутність криптовалют та перспективи їх розвитку. *Молодий вчений*. 2017. № 4 (44). С. 634–638.
6. Даценко Н. В. Застосування дерев класифікації та регресії до прогнозування часових рядів фінансових інструментів. *Вчені записки*. 2018. С. 195–206.
7. Дербенцев В. Д., Великоіваненко Г. І., Даценко Н. В. Застосування методів машинного навчання до прогнозування часових рядів криптовалют. *Нейро-нечіткі технології моделювання в економіці*. 2019. № 8. С. 65–93.
8. Ердевдій А. Глобальні тенденції розвитку криптовалютного ринку та їх вплив на економіку України. *Економіка та суспільство*. 2025. №80. DOI:10.32782/2524-0072/2025-80-29. URL: https://www.researchgate.net/publication/398208702_GLOBALNI_TENDENCII_ROZ_VITKU_KRIPTOVALUTNOGO_RINKU_TA_IH_VPLIV_NA_EKONOMIKU_UKR_AINI (дата звернення: 20.12.2025).

9. Желюк Т., Бречко О. Використання криптовалюти на ринку платежів: нові можливості для національних економік. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2016. № 3. С. 50–60.
10. Інвестиційна діяльність та її роль в економічному розвитку. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/13512/> (дата звернення: 20.12.2025).
11. Інвестування: депозити, фондовий ринок, альтернативні інструменти. URL: <https://ukrsibbank.com/blog/investuvannya-depozyty-fondovyi-rynok/> (дата звернення: 20.12.2025).
12. Катуніна О. С. Застосування динамічних факторних моделей до аналізу макроекономіки деяких європейських та пострадянських країн. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка. 2019. Вип. 1 (53). С. 19–26.
13. Катуніна О. С. Застосування динамічного факторного аналізу для моделювання ринку віртуальних активів України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Економіка. 2021. Вип. 1 (57). С. 18–29. DOI: 10.24144/2409-6857.2021.1(57).18-29.
14. Катуніна О. С. Побудова динамічних факторних моделей для прогнозування розвитку економічних систем. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2019. № 1 (69). С. 118–127.
15. Лук'яненко І. Г., Рудь К. М. Емпіричний аналіз взаємозв'язку валютного ринку та ринку криптовалют та їх реакції на дестабілізуючі фактори. *Інструментальні засоби моделювання систем в інформаційній економіці*. Харків, 2019. С. 191–206.
16. Марченко Н. А., Краснянська Ю. В. Реалії функціонування криптовалюти на світовому та вітчизняному ринках. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/53.pdf (дата звернення: 20.12.2025).
17. Переваги та недоліки криптовалюти для новачків. URL: <https://crew-s.com/dlya-novachka/perevagu-kryptu/> (дата звернення: 20.12.2025).
18. Ринок криптовалют в Україні: стан і перспективи. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2025/12/08/163868858/> (дата звернення: 20.12.2025).

19. Сильні та слабкі сторони криптовалюти. URL: <https://fainemisto.tv/news/60016-sylni-ta-slabki-storony-kryptovalyuty> (дата звернення: 20.12.2025).

20. Теоретичні аспекти визначення віртуальної валюти. URL: <https://www.bitbon.space/ua/knowledge-base/regulation-of-blockchain-tokens/financial-and-legal-regulation-of-virtual-currencies-in-the-aspect-of-the-blockchain-technology-development/theoretical-aspects-definition-of-virtual-currency> (дата звернення: 20.12.2025).

21. Шірінян Л. В., Роганова Г. О., Шірінян А. С. Вплив факторів на формування вартості біткойна. *Проблеми економіки*. 2018. № 2 (36). С. 450–458.

22. Що таке інвестиції і які вони бувають. URL: <https://www.univer.ua/invest-map/shcho-take-investiciyi-i-yaki-voni-buvayut> (дата звернення: 20.12.2025).

23. Юридичні аспекти криптовалют в Україні: регулювання та перспективи. URL: <https://justice.dp.ua/ua/yuridichni-aspekti-kryptovalyut-v-ukrayini-regulyuvannya-ta-perspektivi/> (дата звернення: 20.12.2025).

24. Як працює криптовалюта. URL: <https://crew-c.com/blog/yak-praczuuye-kryptovalyuta/> (дата звернення: 20.12.2025).

25. Якою була перша криптовалюта і чим вона запам'яталася. URL: <https://whitepay.com/uk/news/yakoju-bula-persha-kryptovalyuta-i-chim-vona-zapam-yatalasya> (дата звернення: 20.12.2025).

26. Aquilina M., Cornelli G., Frost J., Gambacorta L. Cryptocurrencies and decentralised finance: functions and financial stability implications. *BIS Papers*. No. 156. 2025. URL: <https://www.bis.org/publ/bppdf/bispar156.pdf> (дата звернення: 20.12.2025).

27. Conflict and the economy shape Ukraine's rapidly developing crypto sector. URL: <https://cryptoforinnovation.org/conflict-and-the-economy-shape-ukraines-rapidly-developing-crypto-sector/> (дата звернення: 19.12.2025).

28. Crypto Assets Study 2025. ResearchGate. 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/396214530_Crypto_Assets_Study_2025 (дата

звернення: 20.12.2025).

29. Cryptocurrency Market Capitalizations. URL: <https://www.coinmarketcap.com> (дата звернення: 20.12.2025).

30. Decentralized Finance (DeFi) and Cryptocurrencies. ResearchGate. 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/392403214_Decentralized_Finance_DeFi_and_Cryptocurrencies_The_Latest_Thinking_of_People_Towards_the_Blockchain_and_FinTech_Industry (дата звернення: 20.12.2025).

31. *Doskočil R., Budík J.* Optimization of Cryptocurrency Investment Portfolio Based on Modern Portfolio Theory. *Trendy Economics and Management*. 2025. 43(1):9–22. URL: <https://journals.vut.cz/index.php/trends/article/download/617/596/2331> (дата звернення: 20.12.2025).

32. *Durigan Junior C. A., Laurindo F. J. B.* IT Strategic alignment in the decentralized finance (DeFi): CBDC and digital currencies. *arXiv*. 2024. №2405.10678. URL: <https://arxiv.org/abs/2405.10678> (дата звернення: 20.12.2025).

33. Financial and Legal Regulation of Virtual Currencies in the Aspect of Blockchain Technology Development. URL: <https://www.bitbon.space/ua/knowledge-base/regulation-of-blockchain-tokens/financial-and-legal-regulation-of-virtual-currencies-in-the-aspect-of-the-blockchain-technology-development/theoretical-aspects-definition-of-virtual-currency> (дата звернення: 19.12.2025).

34. *Forni M., Hallin M., Lippi M., Reichlin L.* The generalized dynamic factor model: identification and estimation. *The Review of Economics and Statistics*. 2000. Vol. 82. P. 540–554.

35. *Forni M., Lippi M.* The generalized dynamic factor model: representation theory. *Econometric Theory*. 2001. Vol. 17. P. 1113–1141.

36. Kuna (company). URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Kuna_\(company\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Kuna_(company)) (дата звернення: 19.12.2025).

37. Legality of cryptocurrency in Ukraine. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Legality_of_cryptocurrency_in_Ukraine (дата звернення: 19.12.2025).

38. Naifar N. Dynamics of Cryptocurrencies, DeFi Tokens, and Tech Stocks: Interconnectedness and Volatility Spillovers. *Journal of Risk and Financial Management*. 2025. 13(3):169. URL: <https://www.mdpi.com/2227-7072/13/3/169> (дата звернення: 20.12.2025).
39. Peña D., Poncela P. Nonstationary dynamic factor analysis. *Journal of Statistical Planning and Inference*. 2006. Vol. 136. P. 1237–1257.
40. Sovbetov I. Institutional Backing and Crypto Volatility: A Hybrid Framework for DeFi Stabilization. *arXiv*. 2025. №2512.19251. URL: <https://arxiv.org/abs/2512.19251> (дата звернення: 20.12.2025).
41. Stock J., Watson M. Macroeconomic forecasting using diffusion indexes. *Journal of Business and Economic Statistics*. 2002. Vol. 20. P. 147–162.
42. The Rise in Popularity of Cryptocurrency in Ukraine. URL: <https://www.disruptionbanking.com/2025/11/19/the-rise-in-popularity-of-cryptocurrency-in-ukraine/> (дата звернення: 19.12.2025).
43. Ukraine ranks among global leaders as Bitcoin purchases top \$880 million. URL: <https://finance.liga.net/en/cryptoeconomics/novosti/ukraine-ranks-among-global-leaders-as-bitcoin-purchases-top-880-million> (дата звернення: 19.12.2025).
44. Ukraine's Bitcoin holdings. URL: <https://bitbo.io/treasuries/ukraine/> (дата звернення: 19.12.2025).
45. Ukraine's crypto market 2025: between regulation, innovation and global leadership. URL: <https://open4business.com.ua/en/ukraines-crypto-market-2025-between-regulation-innovation-and-global-leadership/> (дата звернення: 19.12.2025).
46. World Financial Market. URL: <https://www.investing.com> (дата звернення: 20.12.2025).